

Рано-вранці, на світанку,
Вишиваю вишиванку.
У зеленім житі
Буду ворожити.
Попрошу у неба
Солов'їний щебет.
Попрошу у квітки
Чарівної нитки.
Тоненької, шовкової,
Нитки кольорової.

Полотном біленьким
Вишию рівненько
Голосну сопілочку
І вишневу гілочку,
Пташечку, калину,
Маму і дитину.
Вийся-вийся, голочко,
Вишиваю долечку.
Візерунок рясно —
Буде доля красна.

Яна Яковенко

Л. І. Роговська

ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ

**Підручник для учнів 4 класу
загальноосвітніх навчальних закладів**

Тернопіль

Астон

2015

УДК 371.381
ББК 85 103 (УКР)
Р59

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ МОН України від 20.07. 2015 р. № 777)*

**Видано за рахунок державних коштів.
Продаж заборонено.**

Умовні позначення

— Допомога дорослих

— Послідовність виконання роботи

— Тобі знадобляться

— Поради

Роговська Л. І.

Р59 Трудове навчання : підручн. для учнів 4 кл. загальноосвіт. навч. закл. /
Л. І. Роговська. — Тернопіль : Астон, 2015. — 104 с. : іл.
ISBN 978-966-308-640-8

Підручник містить навчальний матеріал, який відповідає вимогам Державного стандарту та чинній програмі Міністерства освіти і науки України з предмета «Трудове навчання» освітньої галузі «Технології» для 4 класу загальноосвітніх навчальних закладів.

Для учнів четвертих класів, учителів, студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 371.381
ББК 85 103 (УКР)

ISBN 978-966-308-640-8

© Роговська Л. І., 2015
© ТзОВ «Видавництво Астон», 2015

Привіт, друже!

Ось ми і повернулися з літніх канікул — твої друзі, Вигадливі Кутасики. У попередні роки на уроках трудового навчання ти вже чимало чого навчився робити. Нумо, пригадай і скажи, що ти найбільше любиш виготовляти. Імовірно, пластилінові іграшки чи оригамі? А можливо, ялинкові прикраси чи витинанки?..

Попереду — четвертий клас. І ми знову разом навчатимемося новим і цікавим різновидам праці — плетінню, шиттю, виготовленню декоративних панно. Вправлятимемося в тому, що вже засвоїли раніше, — у вишиванні, оригамі. Радуватимемо своїм умінням друзів і рідних, створюватимемо власноруч Красу!

Для цього підручника ми склали словничок, який допоможе пригадати, що означають нові для тебе слова. А ще в нагоді стануть *Додатки*, у яких наведені зразки шаблонів. Скопіюй їх, за потреби — розфарбуй, і ти легко впораєшся хай із яким складним завданням.

Ми скучили за тобою і чекаємо, коли ж розпочнуться наші перші заняття!

Всезнайко

Суперумійко

Іриска

Шустрик

Веселунчик

Наші гості-помічники — котик Нявчик, ведмедик Умка, працелюбний Урожайчик, тендітна Білосніжка та чарівник Квітик.

Нявчик

Умка

Урожайчик

Білосніжка

Квітик

ПОВТОРЕННЯ. ПРАВИЛА РОБОТИ НА УРОКАХ ПРАЦІ

Пригадаймо!

1. Що із зображеного на малюнку потрібне для виготовлення:

- а) кораблика у техніці оригамі;
- б) закладки для книжки;
- в) тваринок у техніці ліплення;
- г) картин-аплікацій?

2. Доповни поради вигадливих кутасиків, використавши слова з довідки.

- 1. Підготуй все ... для роботи.
- 2. Підтримуй ... на робочому столі.
- 3. Розпочату роботу обов'язково доводь ... .
- 4. Навчився сам — навчи ... !
- 5. З гострими предметами працюй ... .

6. Бережливо стався до інструментів і ... . Не ... їх!
7. Тримай у чистоті руки та одяг. Користуйся салфетками та ганчірочками.

Довідка: ламай, порядок, необхідне, до кінця, обережно, товариша, приладдя.

3. Розглянь малюнки і дай відповіді на запитання.

1. Хто з учнів правильно підготував робоче місце для уроку трудового навчання?

2. Що ти порадиш хлопчиківі?

Рис. 1

1. З якого матеріалу хлопчик виготовив кошеня?
2. Які інструменти й приладдя для цього використав?
3. Яких правил безпеки праці потрібно дотримувати під час роботи з пластиком?

Рис. 2

1. У якій техніці працюють діти?
2. Які головні правила ти виконуєш, працюючи з папером?
3. Які вироби ти вмієш виготовляти в техніці оригамі?

Рис. 3

4. Добери до початку прислів'я його кінцівку.

А Без сокири не тесляр —	1 то можна одубіти.
Б Губами говори,	2 а лінь марнує.
В Маленька праця краща	3 той і багато знає.
Г Праця чоловіка годує,	4 а руками роби!
Г Хто багато робив,	5 без голки не кравець.
Д Як без діла сидіти,	6 за велике безділля.

РОБОТА ІЗ СУЧАСНИМИ ШТУЧНИМИ МАТЕРІАЛАМИ

— Із яких відомих тобі матеріалів виготовлені ці вироби? Наведи власні приклади подібних предметів.

Пластмаса, пластик, пінопласт, поролон, резина тощо — це все сучасні матеріали із синтетичної сировини. Тепер вони заповнили весь світ, міцно ввійшли у побут людей.

Пластмаса — це матеріал, основою якого є полімер, що перебуває під час формування виробу у рідкому чи еластичному стані. Пластмасу виготовляють за підвищеною температурою. Сировиною для отримання полімерів є нафта, природний газ, кам'яне вугілля.

Основні властивості сучасних штучних матеріалів:

- міцність;
- теплостійкість;
- зносостійкість.

Кількість виробів із сучасних штучних матеріалів постійно збільшується, але, водночас, виникає проблема їх утилізації, переробки.

— Пропоную надати використаним предметам «друге життя». Уважно подивись на зразки виробів і відгадай, із яких штучних матеріалів вони створені.

КОМБІНОВАНА АПЛІКАЦІЯ «БІЛИЙ ПУДЕЛЬ ЛЕЛЬ»

— Виготов із вати, картону та паперу таку чудову аплікацію.

- Кольоровий картон
- Кульки з вати (1 склянка)
- Ножиці
- Декоративні матеріали: штучні квіти, стрічка тощо
- Клей ПВА
- Пензлик для клею
- Ганчірка
- Малюнок-шаблон (див. Додаток на с. 81)

1. Підготуй все необхідне: виріж (користуючись шаблоном) силует собаки, вухо, скоти кульки з вати.

2. Приклей силует собаки на тло-картон.
3. Нанеси клей на частину заготовки. Приклей кульки з вати. Злегка притисни заготовку.
4. На заготовку вуха наклеї ватні кульки. Приклей вухо (лише за верхню частину). Оформи хвостик, лапки, спину.
5. За власним задумом доповни аплікацію декоративними деталями: бантиком, бджілками (намалюй!), квіткою... Виріб готовий.

Насправді, щоб пудель був красенем, його потрібно стригти. Є навіть зачіски для пуделів під «лева» чи «під вівцю». Ти можеш виготовити саморобку з будь-якою стрижкою.

ВИРІБ З ПЛАСТИКОВОЇ ПЛЯШКИ «ГРИВАСТИЙ КОНИК»

— Ось таку чудову іграшку ти зможеш виготовити власноруч для себе та своїх молодших братиків і сестричок у подарунок.

- Пластилін
- Пластикові півторалітрова пляшка (прозора, біла чи коричнева)
- Клей (краще суперклей)
- Ножиці
- Прозорий скотч
- Нитки для в'язання
- Кольоровий папір, картон
- Стрічка чи тасьма, або мотузка (1–2 м)
- Палиця (пластмасова чи дерев'яна)
- Коректор-ручка
- Малюнок-шаблон (див. Додаток)

1. Зігни порожню пластикову пляшку навпіл. Зафіксуй заготовку стрічкою — намотай її навколо горлечка пляшки.

2. Виріж та приклей вуха (див. шаблон у Додатках на с. 82).

3. Приклей очі, ніздрі, язик (див. шаблон у Додатках на с. 82).

4. Для гриви та чубка коня намотай на картонну основу (20×10 см) нитку.

5. Протягни у верхній частині заготовки нитку та міцно її зав'яжи. Низ намотаної нитки розітни.

6. Таким чином виготов чубок, але картонну основу розмісти горизонтально.
7. Приклей гриву скотчем.
8. Приклей чубок.
9. Намалюй коректором вії, брови, очі. Встав у отвір пляшки па-лицю. Зафіксуй її міцно скотчем. Виріб готовий.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

КОЛАЖ

Колаж (від фр. coller — «склеювати») — це картина, виготовлена з різних за фактурою, кольором, формою предметів: шматків газет, шпалер, журналів, листівок, тканини, сухих листків, фольги тощо.

— Спробуй створити свій фотоколаж. Уяви себе у ролі клоуна.

ФОТОКОЛАЖ «ВЕСЕЛИЙ КЛОУН ФУНТИК»

— Який вигляд у клоунів? Як ти вважаєш, чому вони мають такий образ?

- Кольоровий картон
- Старі журнали, листівки, папір для подарунків тощо
- Обгортки із цукерок
- Мереживні паперові серветки
- Декоративні елементи: блискітки, серпантин, наклейки, паєтки, клей із блискітками
- Клей ПВА
- Кольорові олівці, фломастери
- Фото (своє чи друга) розміром 13×18 см
- Малюнки-шаблони (див. *Додаток* на с. 83)

1. Виріж по контуру обличчя з фотографії. Користуючись шаблонами, виріж перуку, капелюх, краватку-метелик.

2. Приклей фото на вибране тло.

3. Наклей почергово перуку, капелюх, краватку-метелик тощо. Нанеси декор — блискітки, зірочки. Розфарбуй обличчя — маску клоуна. Приклей носик. Пофантазуй, придумай нові образи власних клоунів: одягни їх у різні капелюшки, перуки тощо.

1

2

3

КОЛАЖ ІЗ СУХОЦВІТІВ «КВІТКОВА ФЕЄРІЯ»

— У сучасному декорі приміщень часто використовують картини-колажі з природного матеріалу. На паперову чи тканинну основу фіксуються за допомогою клею шишечки, жолуді, плоди, гілочки, хвоя, кора, сухоцвіти, трави та інші рослинні форми. Разом з ними використовують додаткові матеріали: нитки, намистинки, бісер, пір'я тощо — усе, що може доповнити потрібний образ.

— Здається, я здогадалась, це — **ошибана**, живопис рослинами. Інша її назва — **пресована флористика**. Це мистецтво зародилося в Японії понад шість століть тому і набуває все більшої популярності в нашій країні. У цій унікальній техніці виконуються орнаменти, пейзажі, натюрморти, портрети та сюжетні картини.

- Малюнок-шаблон (див. Додаток)
- Засушені трави, листя, квіти
- Клей ПВА (краще суперклеї)
- Кольоровий картон
- Тоненький скотч
- Обкладинки списаних зошитів
- Ґудзики
- Ножиці
- Намистинки
- Стрічка
- Простий олівець

1. Підготуй усе необхідне для роботи.
2. Виріж за шаблоном (див. *Додаток* на с. 96) з обкладинки списаного зошита вазу-горщик. Прикрась її стрічкою, ґудзиками (закріпи їх скотчем зі зворотного боку заготовки). Наклей заготовки на основу з картону.
3. Наклей сухоцвіти, трави. Доповни колаж деталями: намистинками, блискітками, силуетами пташок, метеликів — їх можна вирізати з обкладинок списаних зошитів, старих журналів, газет. Виріб готовий.

Зразки ошибани

СЮЖЕТНА ВИТИНАНКА

Витинанка — одна з форм декоративно-ужиткового мистецтва. Це орнаментальна й фігурна прикраса житла, ажурно витята ножицями або ножем з білого чи кольорового паперу.

У далекому минулому ажурні візерунки зі шкіри та тканини слугували прикрасою одягу. Перші паперові витинанки почали виготовляти в Китаї і пов'язані з винаходом паперу.

В українських селах такими паперовими прикрасами оздоблювали хати до урочистих подій і свят: Різдва, Великодня, заручин чи збору врожаю.

У наш час витинанки як вид народного мистецтва поширені на Поділлі, Прикарпатті, Наддніпрянщині.

Розрізняють такі **витинанки**:

- а) **ажурна** — зображення в прорізах   б) **силуетна** — у вигляді силуету   в) **одинарні** — з одного аркуша паперу   г) **складені** — з кількох аркушів паперу

— Які ж мотиви трапляються у витинанках?

— Геометричні елементи та фігури, рослинні форми, тварини, птахи, людські постаті.

Сюжетні витинанки мають значно ширші виражальні можливості. Це можуть бути окремі декоративні композиції з тваринними й рослинними мотивами, сюжети казок, байок, чи просто стилізована рослина, що символізує життя на Землі.

— Витинанки як вид мистецтва плідно розвивається. Краса витинанок використовується у поліграфічній продукції, театральних декораціях, сучасних інтер'єрах. Ажурне паперове мереживо впливає на почуття людей. Краса народної витинанки невмируща. Вона знаходить своє оригінальне застосування в сучасному мистецтві. Спробуй і ти створити цікаву сюжетну витинанку.

СЮЖЕТНА ВИТИНАНКА «ГРА У КВАЧА»

*Подивись, Мурко-вусатий
Любить у квача пограти.
Він від мишки утікає,*

*Спинку гнучко випинає.
Ну ж, скоріш стрибай на лаву,
От і все — кінець забаві.*

Сюжет — це історія, мала чи велика, яка сталася колись із кимось. Це дія, що відбувається в конкретний час у конкретному місці, з конкретними героями. Склади свій сюжет-історію чи казку про котика та мишку.

- Кольоровий картон
- Кольоровий папір двосторонній
- Ножиці (можна для манікюру)
- Клей ПВА
- Простий олівець
- Малюнки-шаблони силуетів тварин (див. *Додаток* на с. 87).

1. Користуючись шаблоном, намалюй контур візерунка тваринок — котика і мишки.

2. Намалюй на власний розсуд (чи за зразком) місця для витинання.

3. Витни по контурах; виріж отвори-візерунки.

4. Приклей деталі витинанки на картонну основу.

— А я прикрашу такими витинанками вікна, нехай вони створять веселий настрій не лише мені, а й моїм друзям.

— А тепер, поки ти витинаєш котика й мишку, я прочитаю тобі дотепну казку. Слухай і працюй!

Про зажерливого кота та розумну мишу

Українська народна казка

Жив колись старий і мудрий кіт. Мав він гладеньку шерсть, довгенькі вуса й гостренький зір. Ходив, як пан по господі. Найбільше

від нього мишам діставалося. Та якось і котові перепало — миші його в дурні пошили. Ось послухай, що з ним сталося...

Лежить кіт на піддашках, вигріває сите черево, на сонечку мружиться. Раптом, де не візьмись, біжить мишка. І хоч на порозі осінь, але мишка якась худенька, не сита. Мабуть, мишенят багато, а корму мало. Кіт, як уздрів мишу, то враз її лапою придушив. Але не голодний був, то і з'їсти її не поспішав. А мишка розумна була, побачила, що кіт хоче з нею гратися, та й каже:

— Пане котусю, невже ви мене з'їсте, таку малу сіромаху?

— Та яка вже є, — каже кіт.

— А знаєте, — у мене є сусідка — така завбільшки, як ваша голова. Я вам її приведу.

А голова була в котяри здоровенна. Заблищали в нього очі:

— Добре, не барися. Веди свою сусідку, А — ні, то я тебе з'їм.

Чкурнула мишка чимдуж, тільки хвостиком махнула. А кіт сидить та й дожидається, що мишка свою сусідку приведе. Ось так розумна мишка зажерливого кота дурнем зробила.

СЮЖЕТНА ВИТИНАНКА «ОСІННІ КЛОПОТИ»

Хвіст трубою, спритні ніжки:

Плиг із гілки на сучок.

Носить білочка горішки

Та складає їх в панчішки.

— Їжачку, скоріш повзи —

Недалеко до зими.

Білочки дуже старанно роблять запаси на зиму.

Іноді в білоччиних коморах можна знайти до трьох і більше кілограмів горіхів. А ще, відкрию тобі велику таємницю. Їжак на зиму запасів не робить, тому що взимку спить, їжа йому не потрібна.

Виготов сюжетну витинанку про білочку та їжачка (див. *Додаток* на с. 84–85). Поміркуй, де можна її використати.

РОБОТА З ПЛАСТИЛІНОМ

Пластилін — один із видів пластичних матеріалів. До них можна віднести глину, парафін, віск, солоне тісто, пластик (пластична маса схожа на пластилін, але може висихати у печі). Пластилін — універсальний матеріал. Виготовляють його з глини, парафіну, домішуючи інші речовини, які перешкоджають його висиханню.

Пригадай, які основні техніки під час роботи з пластиліном тобі відомі (кулі, ковбаски, розплющування, загострення).

Для з'єднання деталей фігурки і для того, щоб вона була стійкішою, використовуй зубочистки, сірники або їх частини.

Застроми зубочистку або шпажку в деталь, яку хочеш підсилити, наприклад ногу, і приєднай до тулуба, сховавши місце з'єднання.

Щоб зробити смуги, скачай тонкі ковбаски й розплющ їх.

Пам'ятай [про правила роботи з пластиліном](#).

1. Застели робоче місце клейонкою.
2. Щоб руки були чистими, користуйся ганчіркою.
3. Перед початком роботи розігрій пластилін у руках і розімни його.
4. Стеж, щоб пластилін не потрапив на одяг, стіл, підлогу.
5. Після закінчення роботи витри руки ганчіркою та помий їх теплою водою з милом.

КОМПОЗИЦІЯ «ЕКСКУРСІЯ ДО ЗООПАРКУ»

- дощечка
- ганчірка
- стека
- пластилін
- ножиці

«ЛЕВ»

— Відвідаємо мого далекого родича — лева. Він зараз на острові під пальмами відпочиває. Там зібралися всі відомі леви зі всього світу!

*Лев гривастий, вір-не-вір,
Серед звірів-звірям-звір.*

*Ще його царем зовуть
Ті, що поруч з ним живуть.*

О. Білаш

①

②

③

④

⑤

⑥

⑦

⑧

⑨

«СЛОН»

— Не сумуй, слоненя, ти також виростеш, адже всім відомо, що слони — найбільші наземні ссавці. Маєш час, бо слони живуть понад 80 років.

*Слоненяті снівся сон,
Що воно — великий слон.
І велося слоненяті
Уві сні — немов у святі.*

М. Фішбейн

«ЗЕБРА»

— До речі, малюнок у кожної зебри свій — єдиний і неповторний, як відбитки пальців у людини. Людському оку ці візерунки здаються безладними, зате зебромалюлята відрізняють своїх мам по цьому штрих-коду.

*Чорно-біла зебра нині — ще дитя,
Знати ж бо не може кольору життя.
Біле в чорні смужки, а чи навпаки...
Згодом зрозуміє — хай пройдуть роки.*

І. Шушняк

10

1

2

3

4

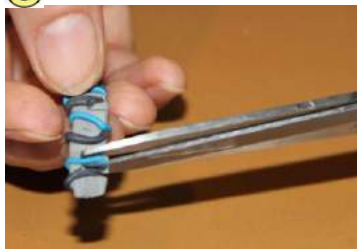
5

6

7

8

9

ПЛЕТІННЯ

Плетіння — ремесло з виготовлення господарсько-побутових та художніх виробів з різноманітної еластичної сировини.

Для плетіння використовують лозу, кору, соломку, траву, нитки, стрічки, шкіру.

Плетені вироби широко використовуються в побуті: корзини, легкі дачні меблі, іграшки, рибальські сітки, брилі-капелюхи, кошики, сумки, пояси, килими, хустки, скатертини тощо.

Такі вироби відзначаються тонкістю роботи. Можливості для творчості в цьому виді рукоділля необмежені.

ВИГОТОВЛЕННЯ ЗАКЛАДКИ ДЛЯ КНИЖКИ

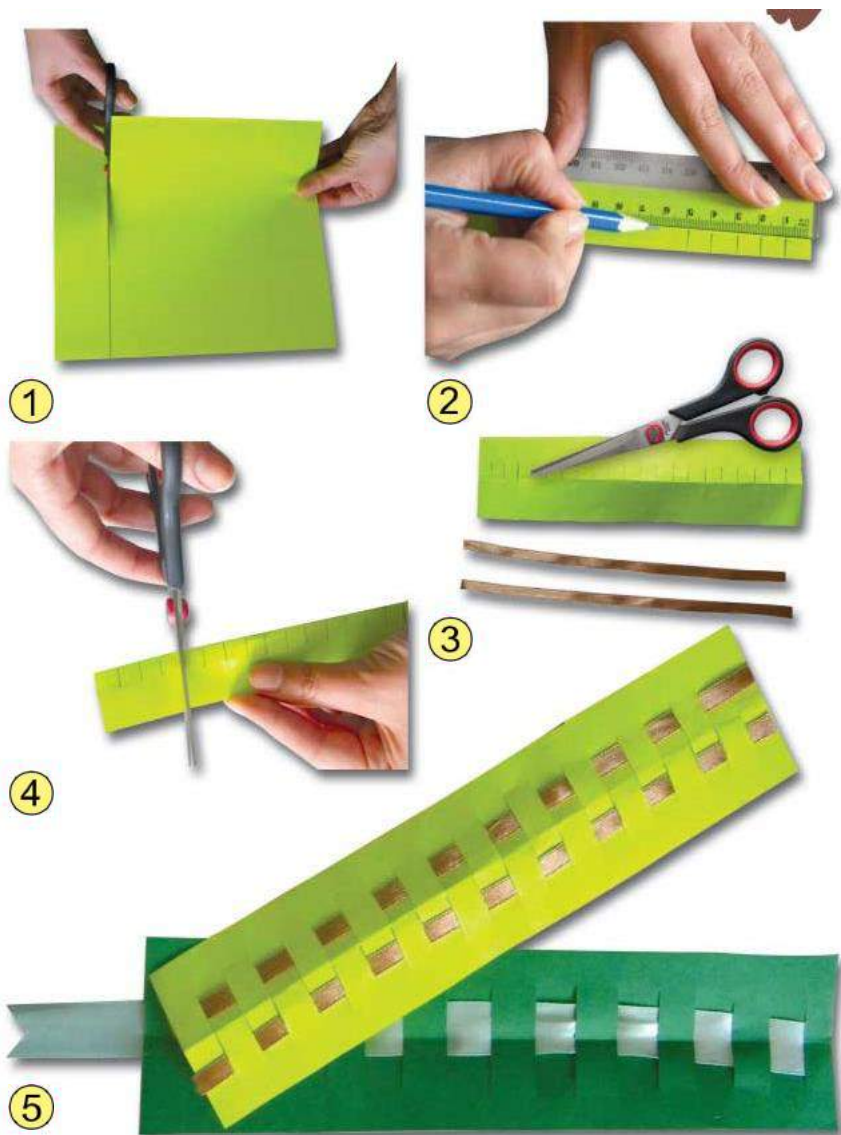
— Я дуже люблю читати, а знайти потрібну сторінку мені допомагає закладка. Тому мої книжки охайні. Подаруй своїй книжці закладку!

- Ножниці
- Олівець
- Лінійка
- Кольоровий картон
- Тоненький скотч або клей
- Тонкі атласні стрічки завдовжки 1 см (візьми двох контрастних кольорів)

1. Виріж із паперу смужку завширшки 5 см.
2. Склади навпіл. На лінії згину через кожний 1 см зроби позначки.
3. Зроби прорізи завглибшки також 1 см.
4. Візьми дві стрічки. Просунь кожну в прорізи в шаховій послідовності. Кінці стрічок приклей або зафіксуй скотчем.

БРАСЛЕТ-ОБЕРІГ

— Браслет, який плетуть зі стрічок, — це «браслет дружби» (іноді його називають словом «фенічка»). Носити їх можуть як дівчатка, так і хлопчики, сьогодні вони дуже модні.

— Браслети — обереги особливо цінні, адже сплетені вони з любов'ю, від щирого серця. Сплети браслет-фенічку з атласних стрічок.

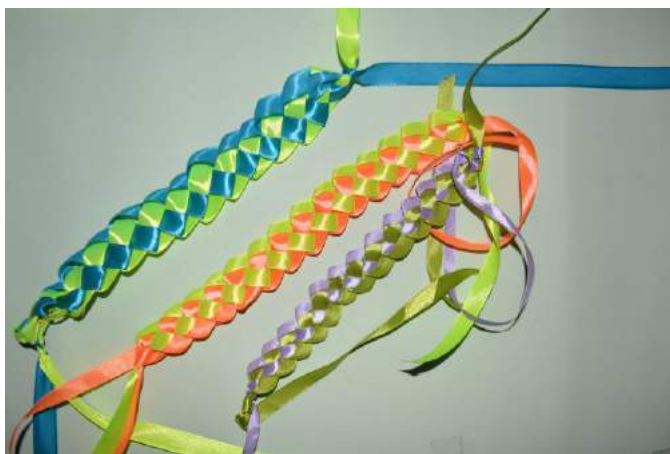
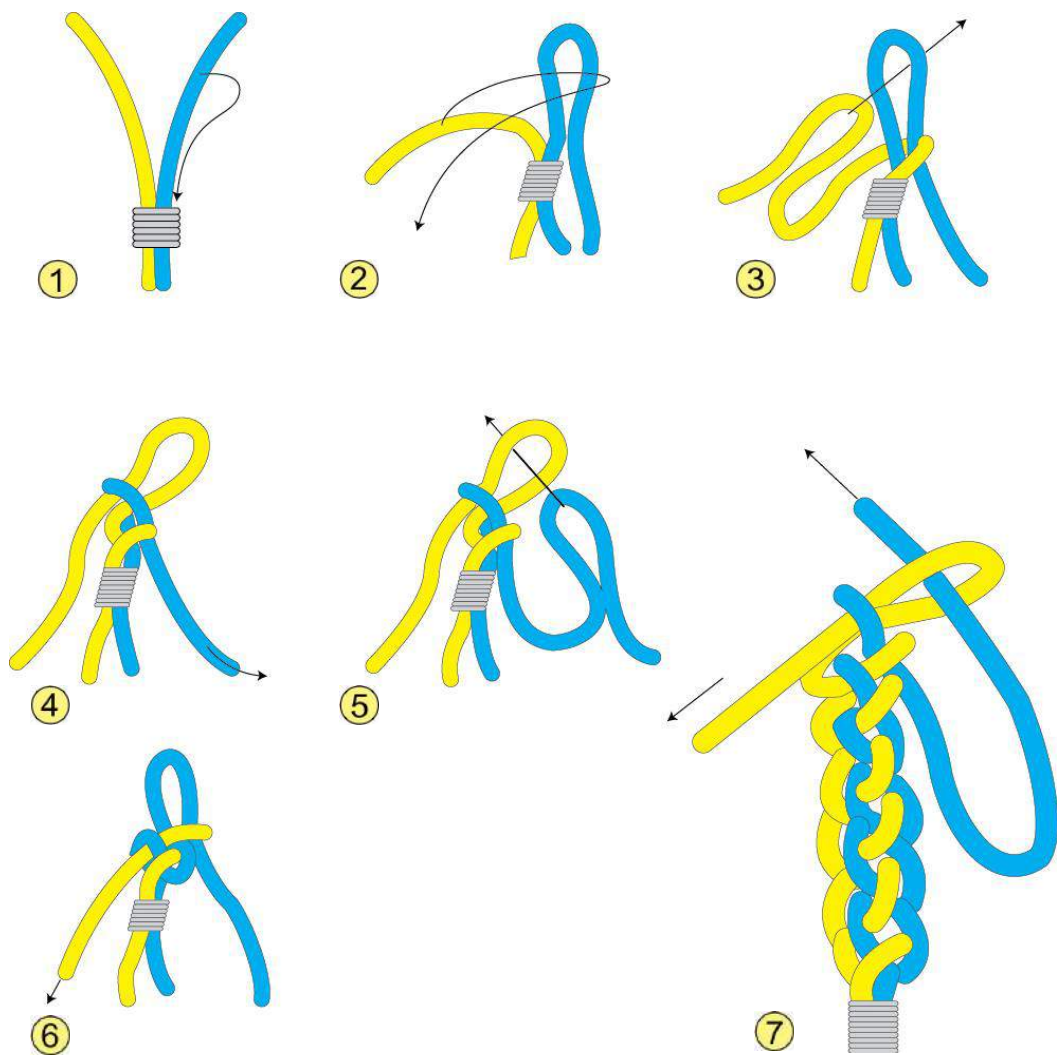
- Ножиці
- Атласні стрічки завширшки 1–2 см, завдовжки близько 1 м

Важливо добре скомбінувати кольори стрічок: *жовто-блакитний, червоно-білий, зелено-жовтий* тощо.

1. Склади кінці двох стрічок разом.
2. Зав'яжи вузлик з петлею.
3. З кожної стрічки зроби дві петлі завдовжки 7–8 см.
4. Перетягни їх одна в одну, затягуючи одну з петельок.
5. Петельки витягай однакової довжини, не сильно затягуючи, щоб стрічечки лягли однаково.
6. Знову сформуй петельку зі стрічки одного з кольорів, протягни її в іншу, знову затягни одну з петельок.
7. Таким чином, міняючи та затягуючи петельки, плети браслет потрібної довжини. Наприкінці плетіння для фіксації кінці зав'яжи у звичайний вузол.

ЛЯЛЬКА-МОТАНКА

— Чи доводилося тобі коли-небудь робити ляльку власноруч? Наші предки впродовж тисячоліть виготовляли іграшки з глини, соломи, лози, деревини, вовни, тканини тощо.

— Ляльку-мотанку зробити просто. Спробуй і ти створити цей оберіг — захисницю домашнього вогнища, символ родючості та материнства.

«ЛЯЛЬКА-МАМА»

- Вата
- Стрічка, тасьма (25 см)
- Тканина білого кольору (шматок 20×20 см)
- Тканина кольорова, барвиста (шматок 25×10 см)
- Шматок тканини трикутної форми (найдовша сторона 25–27 см)
- Червоні нитки (типу «ірис»)

1. Поклади на середину шматка (20×20 см) білої тканини вату.
2. З'єднай вершини утворених трикутників.
3. Затягни червону нитку навколо шиї — ти формуєш голову. Перев'яжи навхрест обличчя.
4. Загни кінчики тканини з обох боків усередину (як на фото 4).
5. Перев'яжи їх червоною ниткою. Ось і готові ручки.
6. Перетягни талію ниткою й обмотай нею навхрест спину, груди.
7. Барвисту тканину (25×10 см) призбери руками навколо талії і перев'яжи ниткою. Спідничка готова.
8. Одягни хустинку, зав'яжи пояс-стрічку.

Для ляльок-мотанок беремо лише червоні нитки — оберіг від злих духів.

«ЛЯЛЬКА-ПЕЛЕНАШКА»

- Тканина білого кольору (шматочки 13×13 см, 15×15 см)
- Тканина кольорова, барвиста (шматок 13×13 см)
- Червоні нитки (типу «ірис») • Вата

1. Візьми білий шматок тканини (13×13 см), вату і виконай 1–3 етапи виготовлення «Ляльки-мами».
2. Одягни на голову ляльці хустинку. Закріпи її навколо «тулуба» нитками. Шматочок білої тканини (15×15 см) загни зверху й знизу (фото 2). На середину поклади ляльку.
3. Сповий ляльку: розпочни ліворуч, а потім — праворуч.
4. Червоною ниткою перетягни наш «конвертик». Закріпи нитку вузликом на спинці. Малюк готовий.

ПАП'Є-МАШЕ

— Попрацюймо у новій техніці пап'є-маше (з фр. — «жований папір»). **Пап'є-маше** — це паперова маса з клейкими речовинами, з якої роблять іграшки, маски, театральні декорації, сувеніри, прикраси тощо.

Батьківщиною цього виду мистецтва є Китай, де було винайдено папір. Вироби в техніці пап'є-маше прості у виконанні, але потребують охайності, терпіння, зосередження.

— Вироби пап'є-маше виготовляють по-різному. Пропонуємо розпочати з найпростішого. Виготовимо свинку, використавши різноманітні серветки.

ВИРІБ-СКАРБНИЧКА «СВИНКА-МАНДАРИНКА»

Загадка: Свинка наша сита,
Грошима набита.   ɓʌɹɪnɒɹɓʌɹɓ

- Маленька повітряна кулька
- Клей ПВА та ємність для нього (миска, чашка, склянка тощо)

- Пензлик для клею (широкий)
- Скатертину (клейонку), щоб не забруднити стіл
- Паперові лотки з-під яєць (виріж 7 комірок)
- Газетний чи туалетний папір (для нашарування)
- Ножиці
- Тоненький скотч
- Ганчірка
- Кольорові серветки

— Друзі! Пригадаймо **правила безпеки роботи з клеєм**.

1. Використовуй підкладний матеріал (аркуш, клейонку тощо), щоб не забруднити парту.
2. Наноси клей пензликом від середини до країв.
3. При потраплянні клею на одяг негайно змий його водою.
4. Притискай деталі та витирай руки ганчіркою.
5. Після завершення роботи клей щільно закрив, пензлик помий.

1. Газетний папір порви на клаптики завбільшки 1,5×1,5 см. У посудині розведи клей ПВА з водою. Надуй кульку діаметром 13–15 см і міцно зав'яжи. Наклей шар паперу на поверхню кульки, змочуючи клейовим розчином.
2. Наклей кілька паперових шарів (3–4). Для зручності кожен шар роби іншим: газетний папір, туалетний папір, знову газетний... Дай заготовці добре висохнути, проколи її та витягни кульку. Приклей скотчем вуха, ноги і рильце, скрути хвостик. Наклей знову 2–3 шари паперу. Намагайся рівномірно розподіляти кожен шар паперу. Останній шар зроби білим.
3. Коли заготовка буде міцна (усі шари паперу висохнуть), наклеї останній, декоративний шар. Для нього добери барвисті серветки, порви їх на шматочки, як попередні шари. А можна розфарбувати готовий виріб за власним смаком.
4. Приклей очі, зроби обережно отвір на спинці свинки-скарбнички. Виріб готовий.

1

2

3

4

ВИРІБ «МОЛОДИЛЬНЕ ЯБЛУКО»

— Ти читав казку про молодильні яблука? Це чиста правда. Учені довели, що любителі яблук мають молодший, ніж їхні однолітки вигляд. Хто їстиме по одному яблуку на день, той подовжить своє життя. Саме яблука знижують ризик серцевих захворювань, укріплюють зуби.

— Ми зробимо декоративну прикрасу у вигляді рум'яного яблука.

- Пензлик
- Ніж
- Ножиці
- Ганчірка
- Клей ПВА

- Газетний та білий папір
- Ємність з водою
- Клейонка для застигання стола
- Фарби гуаш і пензлик для них
- Лак прозорий і пензлик для нього

1. Яблуко ретельно вимий і витри.

Порви чи наріж папір. Опустити папір в ємність з водою, щоб він розм'як.

Яблуко рівномірно в один шар обклади мокрими паперовими клаптиками. Щойно перший шар буде готовий, поверх нього нанеси клей ПВА, а відтак — другий шар мокрого паперу.

2. Кожен наступний шар виконуй так само, як описано вище. Чергуй газетний та білий папір.

3. Що більше буде шарів, то міцніший буде виріб (4–6 шарів). Відклади яблуко на добу. Воно має гарненько висохнути.

4. Розріж заготовку вздовж по центру ножем. Тобі знадобиться допомога дорослих. Вийми яблуко з кожної половинки.

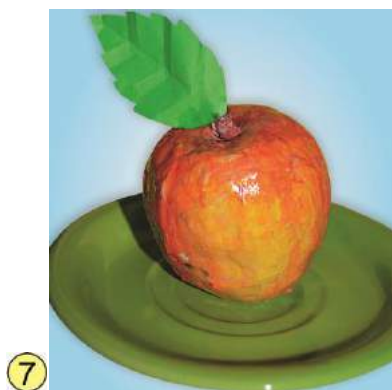
5. Склеї дві половинки паперового яблука і ззовні ще раз повністю обклей яблуко тільки білим папером та клеєм у 2–3 шари.

6. Із зубочистки зроби хвостик, листочок виріж із паперу. Коли висохне, розфарбуй яблуко.

7. Нанеси прозорий лак на пап'є-маше. Можеш скористатися допомогою дорослих. Коли лак висохне, виріб готовий.

Яблуко можна розфарбувати двома або трьома кольорами, додати різних відтінків. Або ж прикрасити його бісером, блискітками, паєтками, декоративними камінчиками.

БІСЕРОПЛЕТІННЯ

— **Бісероплетіння** — це один з видів декоративно-ужиткового мистецтва з використанням перлів (намістин) природного чи штучного походження.

Ще глибокої давнини люди нанизували на кінські волосини, травинки, а пізніше — нитку дрібні скельця, блискучі кульки, морські перлинки. Такими простими прикрасами оздоблювали одяг, взуття, головні убори.

Згодом почали використовувати бісер як прикрасу для книг, закладок, підсвічників, скриньок; вишивати бісером картини, скатертини; розшивати одяг, сумочки багатих та знатних вельмож.

Найбільше бісеру виготовляли в Богемії (сучасна Чехія). Там і по сьогоднішній день є багато скляних майстерень, які пропонують широкий спектр бісеру.

Україна ж славиться бурштиновими намистинами. Великі поклади цього натурального каменю є на Прикарпатті та на Поліссі.

Нині бісероплетінням захоплюються і дорослі, і діти, до речі, не лише дівчатка, а й хлопці.

— Спробуй і ти створити власні сувеніри-прикраси.

ВИРІБ-ОБЕРІГ «УКРАЇНСЬКИЙ ВІНОЧОК»

*Скільки століть
цей віночок барвистий
на українських дівчатах цвіте —
Віру, Надію, Любов нашу чисту
з піснею в серце впліта золоте.*

А. Борисів

- Крупний бісер жовтого та блакитного кольорів
- Тоненький дротик, ножиці
- Тоненька атласна стрічка (жовта та блакитна, по 20 см кожної)

1. Протягти один кінець дротини через 6 намистин.
- 2–3. Зроби петлю та закріпи кінець через першу намистину.
4. Нанизай на робочий (довший) кінець дротини ще 2 блакитні намистини, а потім 8 жовтих. Зроби петлю і закріпи жовті намистини через третю жовту.
5. Знову нанизуй 8 блакитних намистинок, зімкни коло і кінець дротика протягни через третю блакитну. Продовжуй роботу, чергуючи жовті та блакитні квіти.
6. Виготов усього 5 жовтих та 5 блакитних квіточок.
7. Вільні кінці дроту в заготовці замкни у кільце, утворюючи віночок.
8. Протягни блакитну стрічку, зігни її навпіл та перев'яжи кінці.
9. Прив'язуй по чергові жовто-блакитні стрічки. Віночок-оберіг готовий. Почепи застібку та можеш носити його на грудях як прикрасу.

— Такі вироби можуть стати приємним подарунком.
Хочеш подарувати друзям? — Хутчіш до роботи!

①

②

③

④

⑤

⑥

⑦

⑧

⑨

НОВОРІЧНА ПРИКРАСА «ЧАРІВНЕ АНГЕЛЯТКО»

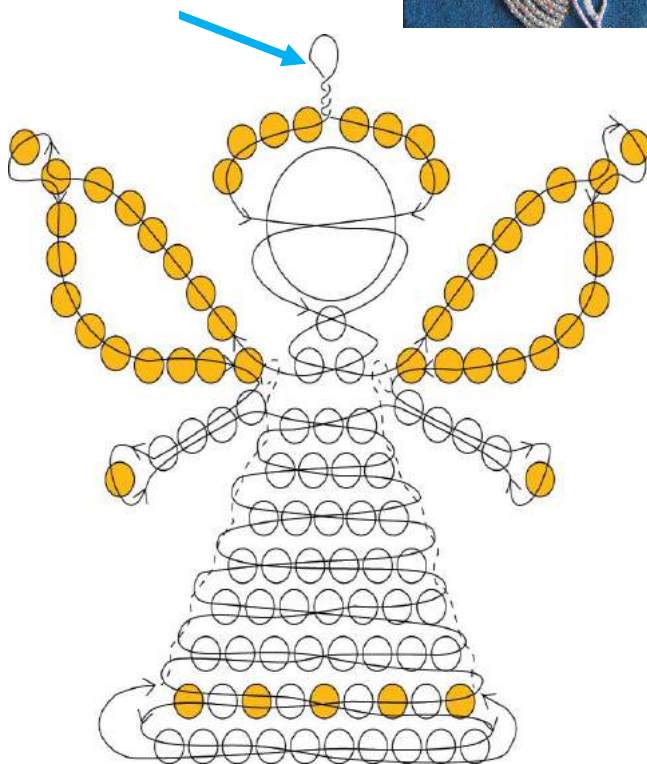
— Одна з найпопулярніших новорічних прикрас — ангелятко. Її можна змайструвати з різноманітних матеріалів, а я пропоную — із бісеру.

- Крупний бісер білого, золотистого кольорів
- Велика намистинка білого кольору діаметром 1–2 см
- Тоненький дротик (50–70 см)
- Ножиці

Початок виготовлення
прикраси

— А тепер, поки ти плетеш прикрасу з бісеру, я прочитаю тобі дотепну казку. Слухай і працюй!

Подарунок Ангеляткові

Високо в небі жило собі Ангелятко. Воно було ще маленьким, і дорослі Ангели не давали йому поважних доручень. Ангелятко знало: якщо воно чинитиме добро, то йому буде дозволено стати Ангеликом-хоронителем якоїсь дитини.

От настав грудень, і всі старші Ангели допомагали Святому Миколаю готуватися до мандрівки на Землю: майстрували іграшки, випікали різні смаколики, а потім пакували подарунки. Маленьке Ангелятко допомагало їм.

Настав морозний вечір. Засурмили золоті сурми, — з Райських воріт вийшов Святий Миколай. Біля великих саней, завантажених доверху подарунками, він побачив Ангелятка:

— Хочеш зі мною на Землю, Ангелятку?

— Хочу... Дуже хочу! — прошепотіло Ангелятко.

— То поїхали!

Цілісіньку ніч Ангелятко допомагало розносити подарунки. А під ранок зазирнуло у вікно хатинки, де жив хлопчик Івасик. Ані його листа, ані малюнка не було в небесній канцелярії, тому й подарунка для нього теж не було.

Ангелятко знало, що мама хлопчика вже давно лежить у лікарні, а тато приходить з роботи пізно, коли Івасик вже спить. Ангелятко підлетіло до хлопчика і намалювало йому гарний сон, де пахли квіти, співали пташки й лагідно всміхалася мама.

— Коли ти навчилося малювати такі гарні сни? — запитав Ангелятка Святий Миколай.

— Мабуть, щойно, — відповіло Ангелятко й зашарілося.

— Що ж, — мовив Святий Миколай, — нехай хлопчик лишається під твоєю опікою. Думаю, ти зробило вже достатньо добрих справ, аби стати Ангелом-хоронителем. Нехай це буде для тебе моїм подарунком!

— Це моя найбільша мрія! — Ангелятко не тямало себе від щастя.

Ангелятко схилилося над Івасиковим ліжечком, погладило хлопчика по голівоньці й поправило ковдру. І раптом на підлогу впав папірець, на якому було написано: «Хочу, аби мені наснилася мама...»

Так у ніч напередодні Дня Святого Миколая здійснилося аж дві заповітні мрії — хлопчика Івасика та Ангелятка.

НОВОРІЧНИЙ СУВЕНІР «ЯЛИНКА-ДИВИНКА, ЗЕЛЕНА НАМИСТИНКА»

*Ялинка, ялинка,
Зелена дивинка
У сяйві яскравих прикрас,
На свято зимове
Ялинка казкова,
Запрошує, друзі, всіх вас.*

- Тоненька дротина
- Ножиці
- Суперклей
- Ґудзик діаметром 1,5–2 см
- Велика намистинка чи перлінка
- Крупний бісер зеленого кольору та по декілька намистин 3–5 кольорів

— Така ялинка може стати приємним подарунком. Набагато приємніше робити прикраси для свята своїми руками, ніж купувати готові в магазині. Виготов ялинку і подаруй рідним, адже Новий рік — свято, якого чекають абсолютно всі — від дітей до їхніх батьків.

1

2

3

4

5

6

1. Наріж 8 дротинки завдовжки 13 см. З'єднай їх разом й утвори петлю, просили велику намистинку, прокрути під нею разом усі дротинки, розправ їх на вісім окремих доріжок.
2. Просили на кожную дротинку по 15 намистинок. Чергуй зелену доріжку із різнобарвною. Не забувай закріпити кожную з доріжок — засили дротинку через останню намистинку в ряду.
3. Збери всі доріжки до купи, вільні кінці внизу скріпи разом.
4. Скрути у кільце дротинки знизу. Сплющ доріжки, надаючи їм опуклої форми.
5. Прокрути дротяні доріжки по спіралі.
6. Суперклеєм приклей ґудзик, щоб ялинка була стійкою.

— Можна просилити нитку та зробити підвіску.

ХУДОЖНЄ ОЗДОБЛЕННЯ ТА ДИЗАЙН

— **Дизайн** — це творча проектно-конструкторська діяльність, спрямована на вдосконалення середовища людини.

Художнє оздоблення та дизайн широко застосовують у створенні інтер'єру приміщень, меблів, ландшафту, в оформленні книжок тощо. У дизайнерському підході використовують усі можливі техніки та матеріали, які інтерпретують по-новому, в іншій формі, що відтворює чиясь думку чи ідею.

— Сподіваюсь, ти з нетерпінням чекаєш новорічних свят. Хочу запропонувати чудову дизайнерську ідею для створення зимового декору.

«СНІГОПАД У ДОЛОНЯХ»

- Невеличка скляна баночка з кришкою, яка щільно закручується (наприклад з-під дитячого харчування, крему, продуктів)
- маленька іграшка чи фігурка (пластмасова з кіндер-сюрпризу, або зроблена власноруч із пластиліну)
- Прозорий водостійкий клей (суперклей)
- Блискітки, паєтки, подрібнений сріблястий дощик тощо
- Кип'ячена вода
- Гліцерин (продається в аптеці), хоча можна і без нього обійтися

4

1

1. Приклей фігурку на внутрішню поверхню кришки. Почекай, доки клей засохне.

Якщо хочеш, виготов фігурку з пластиліну власноруч. Наприклад, зліпи сніговичка чи ялинку.

Пам'ятай, що кулі, з яких складається сніговичок, слід скріплювати між собою зубочистками чи скріпками.

Пластилінові фігурки міцно та надійно закріпи методом промащення на кришці. Можеш навіть промастити внутрішню поверхню кришки пластиліном чи зробити невелике пластилінове підвищення, а вже потім приліпити фігурку.

2. Наповни баночку водою до місця закручування.

Долий 5–10 крапель гліцерину, завдяки якому штучний сніг не відразу опуститься на дно, а падатиме повільно.

Насип блискітки в баночку.

②

③

А тепер — найцікавіше. Переверни баночку кришкою донизу та злегка потруси. Усередині підніметься чарівна снігова хуртовина, яка здивує і тебе, і мешканців незвичайної кулі.

Ти зможеш вирізати своє фото чи будь-яке інше, заламінувати його та приклеїти замість фігурки.

РІЗДВЯНИЙ ВІНОЧОК

— Традиція прикрашати будинок різдвяним віночком стає все більш популярною. Його можна почепити на вхідні двері (усередині або зовні), оформити ним святковий стіл, підсвічник.

Я знаю, що у давніх слов'ян вінок символізував безкінечність роду і захист від темних сил.

Для виготовлення таких домашніх оберегів використовують різноманітні матеріали: гілочки, папір, стрічки, квіти, шишки, тканину тощо. Дехто купує віночки у магазинах, а я пропоную зробити власноруч, ще й до того в цікавій техніці модульного оригамі. Такий оригінальний віночок створить святковий настрій і стане оздобою будь-якої оселі.

- Кольоровий двосторонній папір
- Тоненький скотч
- Клей ПВА

- Стрічка
- Блискітки
- Ножиці

ВІНОЧОК

1. Виріж п'ять червоних та п'ять зелених квадратів (20×20 см). Зігни кожен квадрат по діагоналях і двічі навпіл так, щоб утворилося чотири лінії згину.
- 2–3. Відігни кожную вершину квадрата до середини.
4. Утворену заготовку зігни навпіл.
5. Відігни за діагоналлю нижню праву вершину догори.
6. Переверни заготовку.

7. Відігни нижню ліву вершину догори. Ти одержав деталь-модуль.
8. Виготов десять таких модулів: 5 червоних і 5 зелених.
9. З'єднай по чергові всі модулі: «ріжки» червоного запхай у «кишеньки» зеленого (із внутрішньої та зовнішньої сторони); «ріжки» зеленого у «кишеньки» червоного і т. д.
- 10–11. Щоб віночок був міцним, зафіксуй модулі клеєм.

12

— Ось поглянь, який гарний віночок ти зробиш, якщо будеш уважним, наполегливим і терплячим.

1

2

3

4

5

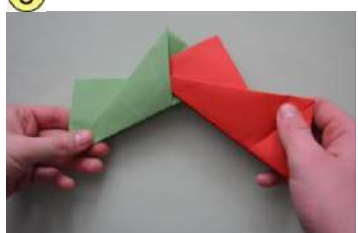
6

7

8

9

10

11

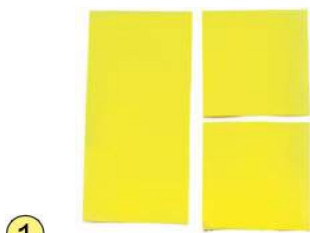

БАНТ

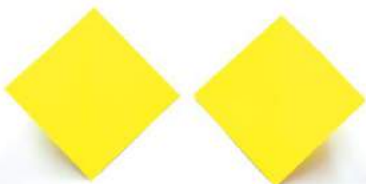
— Таким оригамі-бантиком можна прикрасити вітальну листівку, подарункову коробку, виготовити з них оригінальну новорічну гірлянду та багато чого іншого.

1. Квадрат жовтого кольору розріж навпіл. Половину однієї частини квадрата ще раз розріж навпіл.
2. Візьми дві квадратні заготовки 10×10 см та зігни їх за діагоналлю.
3. Зігни протилежні сторони, як на фото.
4. Перегни заготовки навпіл, з'єднуючи вершини.
5. Склеї або з'єднай скотчем обидві частини бантика. Виріж паперову смужечку 1,5×20 см.
6. Перегни смужечку через середину бантика, зафіксуєй клеєм, а вільні кінці опусти донизу.

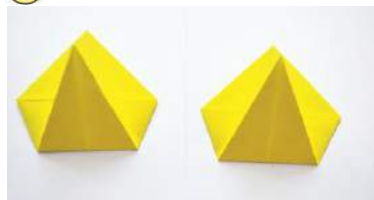
①

②

③

④

⑤

⑥

СВІЧКА

*Мов таїна, мов диво-мрія,
Приходить вечір цей до тебе.
Прекрасна зірка вже зоріє
На темнім оксамиті неба.*

*Найперша зірка, срібна-срібна,
Така божественна і ясна.
Весь світ схилився на коліна,
І свічка на столі не гасне.*

7

1. Відріж дві паперові смужки білого кольору 2×20 см.
2. Склеї смужки, як зображено на фото.
3. Відігни нижню смужку знизу – вверху, як на фото.
4. Відігни верхню смужку справа наліво.
5. Згинай послідовно, кінець зафіксує клеєм.
6. Виріж із паперу жовтого, оранжевого та червоного кольорів вогник (див. *Додаток* на с. 96).
7. Приклей свічку в нижню частину віночка вільним кінцем всередину.
Приклей бант, блискітки, обмотай кольоровою стрічкою віночок. Виріб готовий.

1

2

3

4

5

6

ОБ'ЄМНА АПЛІКАЦІЯ З ТКАНИНИ ТА ҐУДЗИКІВ

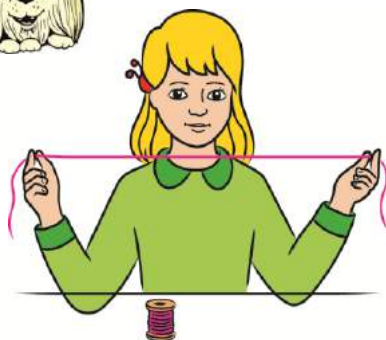

Правила безпеки при користуванні голкою

- Голку потрібно тримати тільки з протягнутою ниткою в гольнику або футлярі.
- Не вколюй голку в свій одяг.
- Не бери голку в рот.
- Не використовуй голку замість булавки.
- Під час зшивання цупких матеріалів (шкіра, штучне хутро, картон) попередньо в місці зшивання зроби отвори шилом.
- Під час шиття користуйся наперстком.

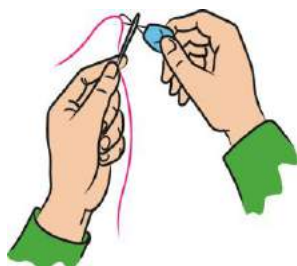
— Пригадай, як правильно засилити нитку в голку.

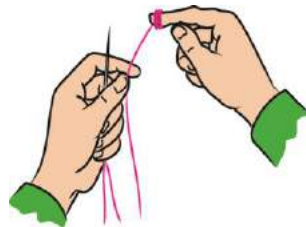
Вимірювання довжини нитки

Так передаємо голку

Всилення нитки у вушко голки

Зав'язування вузлика

ПРИШИТТЯ ҐУДЗИКІВ

— Я вмію пришивати ґудзики, ще й тебе навчу робити це правильно та надійно.

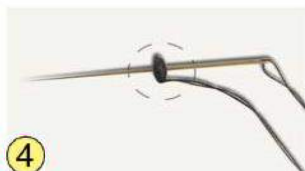
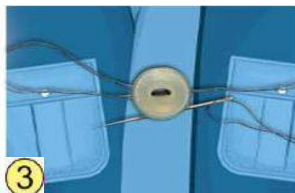
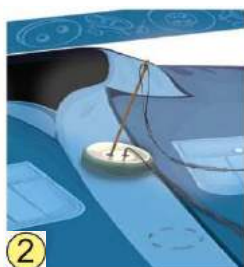
- Ґудзики на два отвори
- Нитки під колір ґудзика
- Голка
- Ножиці
- Блискітки-паєтки
- Малюнок сорочки (див. Додаток на с. 94)

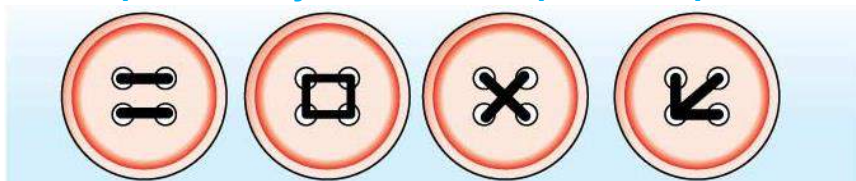
Якщо тканина тонка, то ґудзики пришивають щільно, а до грубої тканини — значно вільніше.

1. Проколи голкою тканину (папір) з виворітного боку.
2. Просили нитку через один отвір ґудзика.
3. Виведи нитку й проколи голку в другий отвір. Повтори етапи 1–2 кілька разів. Обкрути ґудзик з ниткою.
- 4–5. Закріпи з виворітного боку. Приший у такий спосіб потрібну кількість ґудзиків. Виріб готовий.

Пришиття ґудзиків з чотирма отворами

— Ти вже неодноразово виготовляв аплікацію з паперу. Сьогодні матеріалами для неї будуть тканина, ґудзики (різної форми та кольору), блискітки-паєтки.

Аплікаціями з тканини прикрашають одяг, сумки, капелюхи, іграшки, деталі інтер'єру тощо. Пропоную виготовити листівку чи картинку-акваріум.

«МАЛЕНЬКИЙ АКВАРІУМ»

- Для аплікації краще обирати тканину, край якої не торочиться, не обсипається.
- Тканина може бути одноколірна або мати дрібний малюнок.
- Закріплювати аплікацію можна за допомогою клею ПВА чи прозорого універсального суперклею.
- Перед роботою тканину слід випрати та попросувати.
- Деталі (блискітки, стрічки, тасьму, ґудзики) пришивають чи приклеюють.

- Різноманітні клаптики тканини
- Цупкий картон
- Основа для аплікації (найкраще — текстильні ганчірки для витирання пилу голубого кольору)
- Клей ПВА чи інший прозорий суперклей
- Ґудзики (різного кольору та розміру)
- Голка в гольнику
- Нитки
- Ножиці
- Клей із блискітками
- Блискітки-паєтки
- Простий олівець

1. Наклей основу з тканини голубого кольору на картон. Виріж за допомогою шаблону (див. *Додаток* на с. 93) рибок, водорості, приклей їх на основу.
2. Приший ґудзики-«камінчики». Маленькі ґудзички приший на місці очей рибок.
3. Наклей чи приший маленькі блискітки-паєтки чи пофантазуй та придумай власний декор. Виріб готовий.

1

2

3

М'ЯКІ ІГРАШКИ З ШКАРПЕТОК

— А ці незвичайні іграшки сподобаються всім.
Ти, здогадався, із чого їх пошили?

«СОВЕНЯТКО СОНЯ»

- Одна шкарпетка яскравого кольору (за розміром твоєї ноги)
- Голка в гольнику
- Ґудзики
- Наповнювач (одноразові прозорі чи білі кульки — 20 шт.), вата, синтепон чи синтепух
- Клаптики цупкої тканини для крилець та лапок
- Клей із блискітками
- Малюнок-шаблон (крильця та лапи) на с. 96

- Нитки
- Ножиці
- Клей ПВА чи інший прозорий суперклей
- Темні круглі ґудзики (діаметром 1 см)
- Простий олівець

1. Виверни носок навиворіт. Розріж на три частини (як зображено на фото). Нам знадобиться середня частина.

2. Заший верхній зріз (вище п'ятки) швом «уперед голку».

3. Виверни носок, наповни щільно кулька́ми чи іншим наповнювачем.

4. Заший заготовку-мішечок.

5. Виріж зі шматочків цупкої тканини очі, ніс. Приклей їх.

6. Виріж крильця, лапи (див. *Додаток* на с. 96).

7. Приклей крильця, лапи. Ниткою темного контрастного кольору проший повіки на очах. Задекоруй тулуб — виший «пір'ячко». Виріб готовий.

«ПЕСИК БІМ»

- Шкарпетки — одна пара, та ще одна штука; усього 3 штуки
- Нитки
- Ножиці
- Голка в гольнику
- Суперклей
- Цупкий картон
- Рожевий або червоний папір
- Простий олівець
- Ґудзики (для носика і очей)

1. Розрівняй шкарпетку, приклади її до картону, ширина якого відповідає ширині шкарпетки. Обведи шкарпетку, як показано на фото.
2. Виріж із картону овал, зігни його навпіл. Шкарпетку виверни.
3. Розклади шкарпетку пласко. Складений навпіл картонний овал промасти клеєм і вклей до нього усередину носкову частину шкарпетки.
4. Дай клею висохнути (можна покласти під прес).
5. Виверни шкарпетку назовні. Розклади її так, щоби п'ята була зверху.
6. В «усміхнену мордочку» приклей язичок (виріж невеличкий овал). Із двох інших шкарпеток відріж носкову частину — це будуть вуха. Щоб вуха були пухнастішими, можеш їх вивернути. Збери на нитку верхню частину зрізу заготовок вух і приший їх з обох сторін основи — голови заготовок.
7. Оформи мордочку песика: приший ніс, очі, виший брівки. Виріб готовий, можеш гратися. Для цього одягни шкарпетку на руку, розмісти чотири пальці зверху картонного овалу, а великий палець — знизу. Порухай мордочкою — ось твій Бім і «ожив»!

①

②

③

④

⑤

⑥

⑦

ОБ'ЄМНІ ФІГУРИ З ДРОТУ

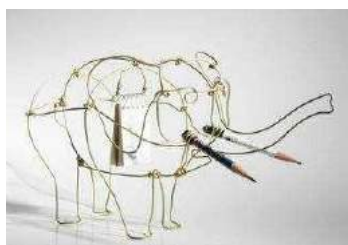
— **Дріт** — універсальний матеріал. З нього можна зробити чимало цікавих речей як корисних, так і просто гарних, що милують око.

Вибираючи дрід різного діаметру та довжини, ти можеш створювати своїми руками як міні-атюрні вироби, так і доволі масивні речі.

Працюючи з дротом, доцільно використовувати спеціальні інструменти: плоскогубці, кусачки та круглогубці. Але за їх відсутності згодяться і ножиці.

1 — круглогубці; 2 — кусачки;
3 — плоскогубці

НЕЗВИЧАЙНІ ЗАКЛАДКИ

— Такі незвичайні закладки пречудово впораються з роллю тримача сторінок. Такі закладки зможуть стати повноцінною прикрасою-сувеніром, іграшкою тощо.

- Сталевий чи мідний дріт (бажано завдовжки 50 см)
- Тоненькі бавовняні рукавички
- Плоскогубці з довгими щипцями
- Малюнки-шаблони (у *Додатку*

на с. 95)

1. Вибери один із запропонованих зразків.

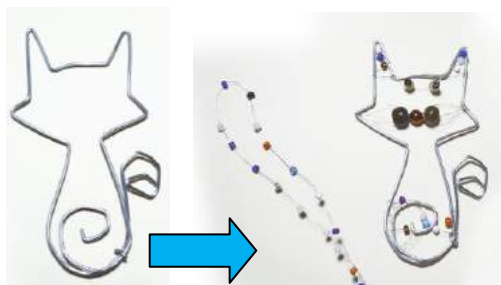
2. Віднайди потрібний шаблон. Приклади один з кінців дроту на цифру 1 і вигинай дріт по контуру шаблону.

Дріт можна використати і як каркас для виробів, комбінуй його з бісером, нитками, лаками, фарбами, папером та іншими речами.

Спробуй виготовити оригінальний виріб із дроту.

Для цього спершу зроби дротяну основу з міцнішого дроту, а потім нанизай по чергово намистинки на тоненький дріт. Не забувай кожну намистинку закріплювати. Відтак обмотай виріб такою бісерною стрічкою в довільному порядку.

Закладка

Прикраса

НІЖНА БАЛЕРИНКА

— Такою красунею можна прикрасити свою оселю, а в парі з джентльменом вони стануть незвичайним пода-рунком.

- Дріт (краще мідний) завтовшки 20–25 мм і завдовжки 55–60 см

- Серветки білі чи гофрований папір (м'який)
- Нитки, тоненькі стрічки
- Клей (краще суперклей)

- Штучна маленька квітка
- Блискітки

1. Зроби каркас з дроту. Зігни дріт навпіл, знайди середину, скрути петельку-голівку, прокрути 2–3 рази.

2. Для рук відріж дріт завдовжки 12 см, потім встав його в проміжок між двома кінцями заготовки.

3. Прокрути 5–6 разів кінці дроту — це тулуб.

4. Наріж довгих смужок із серветки чи гофрованого паперу за-вширшки 1,5–2 см.

5. Обмотай щільно весь каркас.

6. Згофруй серветки чи виріж з гофрованого паперу квадрат 45×45 см та сложи його, як зображено на фото.

7. Зігни навпіл паперову заготовку спіднички.

8. Склеї кінці спіднички.

9. Розклади спідничку, злегка притиснувши зверху.

Виготов таким чином ще одну частину спіднички.

10. Приклей задню частину спіднички до тулуба суперклеєм.

11. Приклей передню частину спіднички. Склеї її боки разом.

12. Перев'яжи талію поясом-стрічкою, оздоб квіткою, блискітками.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

— Поміркуй, як виготовити джентльмена. Зроби це на дозвіллі.

САМООБСЛУГОВУВАННЯ. ОДЯГ І ВЗУТТЯ

— Твої ніжки захищає взуття. Його виготовляють зі шкіри, гуми, пластику, тканини, шерсті тощо.

Розгляньмо, як виготовляють взуття шевці.

1

Модельєр
розробляє
нові моделі взуття.

2

Закрійник
розкріює
шкіру.

3

Швець зшиває
розкриті частини
взуття.

4

Заготовку черевика
розтягують
на колодці.

5

До заготовки
черевика приклею-
ють підошву.

6

Взуття
чистять —
воно готове.

Вручну виготовляти взуття довго й важко. До того ж воно дуже дороге, тому його шийуть лише на індивідуальне замовлення. А взуття для широкого вжитку виготовляють на фабриках.

— Одяг людині дуже потрібний. Його виготовлення — праця багатьох людей. Це і модельєри, і закрійники, і швеї, і вишивальниці.

Для декорування чи оздоблення виробів (одягу чи взуття) використовують: аплікацію, ґудзики, бісер, блискітки, вишивку, мереживо тощо.

КОМБІНОВАНА РОБОТА «МИ — УКРАЇНЦІ»

— Одяг народу пов'язаний з його історією. Здавна одяг виконував різні функції: практичну, захисну, обрядову, оберегову, знакову тощо.

За народними віруваннями, символи, нанесені на одяг способом вишивання, ткання, є оберегами від «поганого ока».

*Ой листочки зелененькі,
а синенькі квіти —
Хай на славу молоденькі
виростають діти!*

*З українського
фольклору*

Приглянься до національного одягу українців — він унікальний. Неперевершена вишивка на сорочках, пишні шаровари, барвистий віночок, стрічки, червоні чоботята. Сучасна молодь часто використовує елементи української вишивки і крою у святковому й повсякденному вбранні.

Дізнайся ще більше про український костюм як оберіг нашого народу з вуст старшого покоління, книжок. Не цурайся одягати вишиванку, це стильно. Пам'ятай про свій рід!

- Фломастери
- Клей ПВА
- Кольорові олівці
- Простий олівець
- Ножиці
- Ганчірка
- Тло чи кольоровий картон

1. Обведи шаблони-половинки «українця та україночки» (див. *Додаток* на с. 92).
2. Виріж їхні силуети у техніці витинанки.
3. Охайно приклей їх на тло-фон (див. *Додаток* на с. 97).
4. Розмалюй, дотримуючись національних традицій, українське вбрання. Виріб готовий.

1

2

3

ОРИГАМІ

— Оригамі — складання фігурок із паперу. Цьому різновиду мистецтва вже півтори тисячі років.

Назву свою воно отримало від японських слів «ори» («складати») і «гамі» («папір»).

Японці перетворили цю техніку складання паперу на справжнє мистецтво. Виготовляли вони свої вироби з квадратного аркуша, оскільки вважали квадрат досконалою фігурою, символом Всесвіту, із якого на Землю надходить усе.

У техніці оригамі використовують не тільки папір, але й тканину, тонкий м'який метал, пластик та інші гнучкі матеріали.

«ВЕСЕЛІ МИШЕНЯТА»

*Ми — веселі мишенята,
Нас нікому не спіймати.
Довгі маємо хвости —
Мишенята хоч куди!*

— Ти впізнав, із якої казки ці мишенята?

Спробуй виготовити аплікацію-оригамі за її сюжетом.

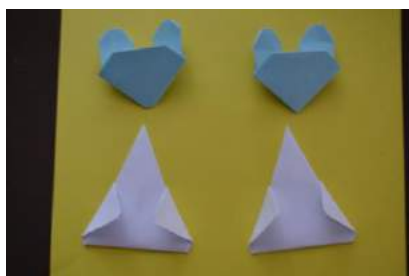
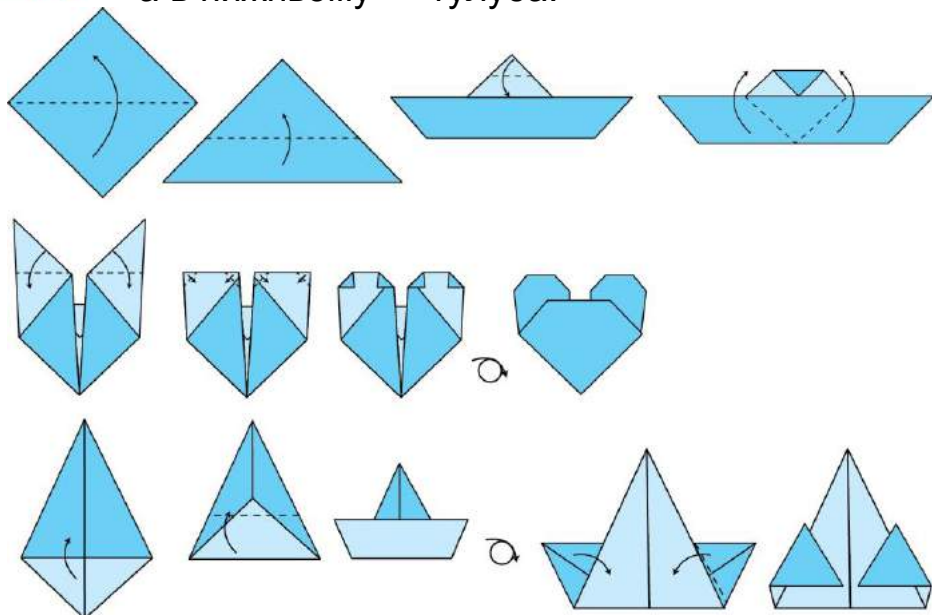

- Сірий чи білий папір — чотири квадрати (10×10 см)
- Фломастери
- Клей ПВА
- Ножиці
- Деталі (див. *Додаток* на с. 88)
- Тло чи кольоровий картон (див. *Додаток* на с. 89)

У верхніх двох рядках розташована схема виготовлення голови мишеняти, а в нижньому — тулуба.

①

②

③

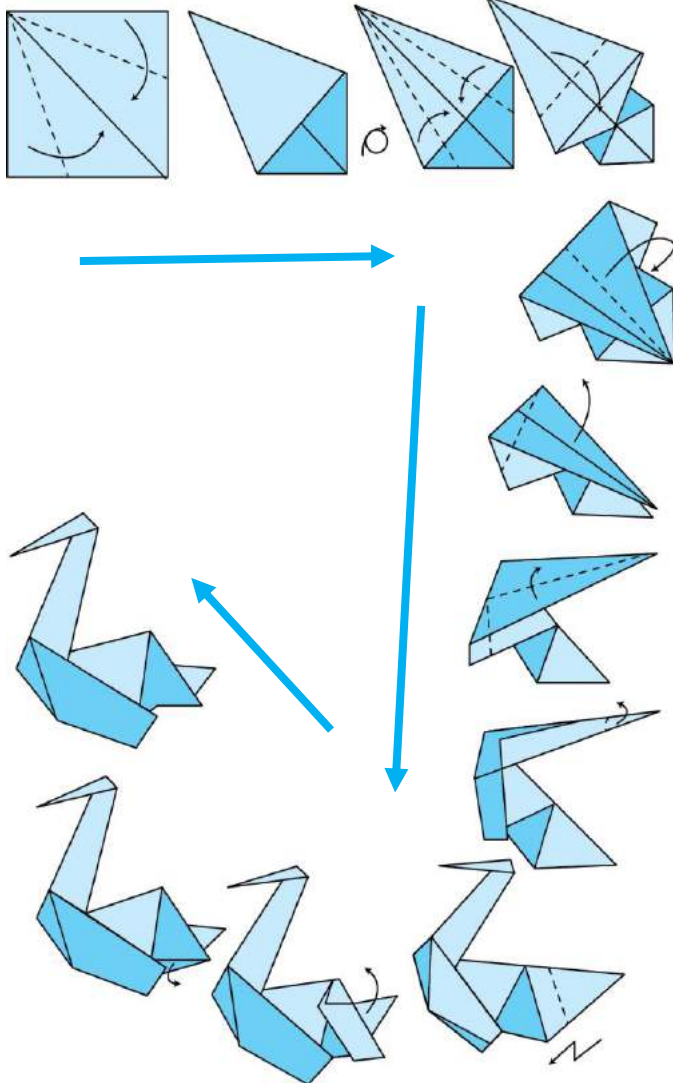
«ЖУРАВЛИК»

З далекого краю,
З далеких світів
Журавлик на крилах
Додому летів.
Минав океани,
Ліси і моря,
Вдивлявся крізь тумани:
— Чия це земля?
Чиї це долини,
Чиї це луки,
Чию це калину
Гойдають вітри?!
Впізнай Батьківщину:
— Моя це земля,
Моє тут гніздечко
І мова моя.

Л. Пилип'юк

- Білий, голубий папір
- Фломастери
- Клей ПВА
- Ножиці
- Малюнок-тло (див. Додаток на с. 90)

ВИГОТОВЛЕННЯ ШТУЧНИХ КВІТІВ

— Ось уже й весна прийшла. На-
стрій у всіх весняно-квітковий.
А щоб він був ще гарніший, вигото-
вимо цукерковий букет із крокусів.
Трішки старанності — і ти справжній чарівник!

«БАРВИСТІ КРОКУСИ»

- Кольоровий гофрований папір (цупкий) кількох кольорів (фіолетовий, жовтий, оранжевий, зелений...)
- Скотч тоненький
- Клей
- Ножиці
- Декоративна стрічка
- Цукерки
- Невеличка корзинка чи ваза
- Шашлична дерев'яна паличка

1–2. Вчимося робити пелюстки. Підготуй усе для роботи. Уздовж сувою гофрованого паперу виріж смужки (7×14 см). Таких смужок потрібно 3 шт. на кожную квітку.

3–4. Зігни смужку (повздовж) навпіл, перекрути бантиком.

5. Вклади одну половинку в іншу.

6. Примотай цукерку скотчем за хвостик до дерев'яної палички.

7. Розмісти усередині пелюсточки паличку із цукеркою, закріпи скотчем.

8. Примотай у такий спосіб ще дві пелюстки — склади квітку.

9. Поверх палички щільно намотай смужку зеленого паперу (за-
вширшки 2 см). Це — стебло квітки.

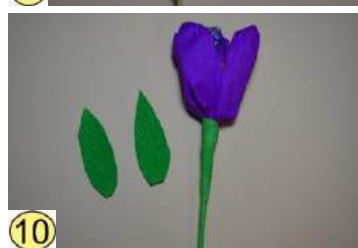
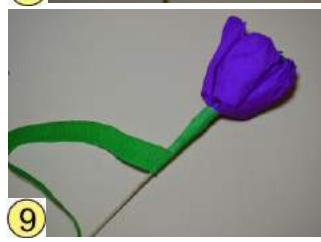
Увага! На початку та в кінці стебла папір приклей.

10–11. Виріж із зеленого паперу два подовгастих ли-
сточки. Приклей їх до стебла.

12. Склади квіти до кошичка. Прикрась бантом.
Виріб готовий.

Гарно, тепло у садку, снігу вже немає...
Із-під листя у кутку крокус виглядає.

Ой, скільки чудових
букетів виготовили
діти!
Які ж вони радісні
й щасливі!

ЛИСТІВКА «БІЛОСНІЖНІ КОРОЛЕВИ»

— Ти впізнав цю дивовижну квітку? Це — кала. Її вирощують і у квартирах у горщиках, і в саду. Привабливість кали — у незвичайній формі квітки, яка нагадує лійку. Це дуже витончена й елегантна рослина. Вона символізує гармонію й спокій.

- Кольоровий двосторонній папір (для основи листівки жовтий, зелений, білий)

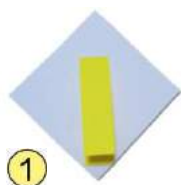
- Степлер
- Суперклей
- Тоненька стрічка завдовжки 20 см
- Паперова маленька мережева серветка

1. Виріж із білого паперу 5 квадратиків (5×5 см) і 5 жовтих смужок (1×9 см).

Зігни навпіл жовту смужку й уклади її всередину білого квадрата.

2. Скрути заготовку в кульок, низ зафіксує степлером.
3. Зігни аркуш прямокутної форми навпіл. Наклей посередині серветку. Розмісти й наклеї квіти.
4. Виріж із паперу зеленого кольору 3 листочки й тоненькі стеблинки. Приклей їх поміж квітами. Зав'яжи та наклеї бант, ярличок «Вітаю!» Прикрась листівку клеєм із блискітками. Виріб готовий.

КОНСТРУЮВАННЯ РУХОМИХ МОДЕЛЕЙ

РУХОМА ІГРАШКА «ЛЕВЕНЯТКО»

— Коли виготовимо іграшку з рухомими з'єднаннями, ми наче оживимо героїв улюблених мультфільмів.

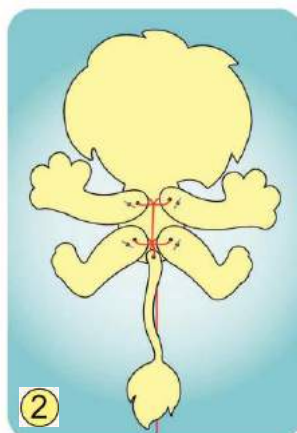
- Дротяна вісь
- Малюнок-заготовка
- Нитки
- (див. *Додаток* на с. 98)
- Ножиці
- Голка

1. Виріж деталі. Проколи отвори у позначених місцях. Будь обережним!

З'єднувальну вісь треба вставляти не в крайній, а в наступний отвір деталей лап. Перший буде для кріплення ниток.

2. Спочатку зв'яжи деталі верхніх і нижніх лап окремо, а потім зв'яжи їх довгою ниткою. Смикни за неї — іграшка «оживе».
3. З'єднання дротяною віссю відбувається у такий спосіб: потрібно відрізати тонкий дротик, зробити з нього кільце. Відтак обидва кінці дротинки встав у отвори деталей з лицевого боку, а на звороті — розігни.

ДЕКОРАТИВНЕ ПАННО

— **Декоративне панно** — живописний виріб, виконаний на основі з тканини, гіпсу, дерева, картону тощо, з нанесенням (закріпленням) на неї декоративних елементів: аплікацій, опуклих елементів з пластиліну, глини, гіпсу, ниток, штучних квітів тощо.

Наближається найбільше свято всіх християн — Великдень. Це день добра і світла, любові до ближнього і щедрості. Твій настрій і настрої твоїх близьких буде залежати від того, якою буде твоя оселя цього дня.

Відчуй чистоту і світлість пробудження природи. Виготов барвистий кошичок із барвистими курчатками. Будь певен: така прикраса буде приємним подарунком.

«ВЕЛИКОДНІЙ КОШИК»

- Картон коричневого кольору
- Кольоровий папір
- Клей ПВА
- Ножиці
- Фломастер
- Клей із блискітками
- Тоненькі стрічки
- Косметичний диск з вати

1–2. Виріж за допомогою шаблону (див. *Додаток* на с. 86) кошик, курчат, їхні крильця.

3. Приклей курчат до кошика з внутрішнього боку. Приклей крильця, як зображено на фото.

4. Виготов вербову гілочку: на тоненьку смужку картону 0,5×10 см коричневого кольору наклеї «краплинки-котики».
5. Виріж листочки. Зігни їх навпіл.
6. Згофруй «по косій» заготовку листочка.
7. Розклади листочок.
8. Виготов квіти. Скрути смужку паперу 1,5×24 см у щільну трубочку. Її кінець зафіксує клеєм. У смужці (рожевій) завбільшки 2,5×25 см дрібно розсічи одну зі сторін. Кінець зафіксує клеєм.
9. Розправ пелюсточки. Виготов кілька таких квіточок.
10. Задекоруй кошичок квітами, листям, вербовою гілочкою, прив'яжи стрічки. Намалюй фломастером очі, дзьобик, виділи крильця курчатам. Прикрась виріб клеєм із золотавими блискітками.

Барвистий кошичок готовий.

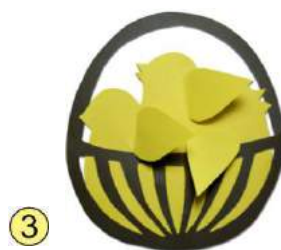

①

②

③

④

⑤

⑥

⑦

⑧

⑨

⑩

⑪

«НА ПОЛОНИНІ»

— Як тільки весною повіють теплі вітри, розтануть сніги, з'явиться зелений килим трав — розпочинається життя на полонині (високогірні луки). Чабани (пастухи) виганяють овець на випас. Вівці для селян — символ забезпеченості, адже від них вони отримують їжу, одяг і взуття.

Виготов яскраве панно із пухкенькими овечками.

- Тло-основа чи кольоровий картон зеленого кольору
- Клей ПВА (краще суперклей)
- Чорний фломастер
- Ножиці
- Ґудзики
- Нитки для в'язання
- Простий олівець

1. Виріж із цупкого картону за допомогою шаблонів (дивись *Додатки* на с. 88) силуети овець.
2. Обмотай картонний тулуб-основу нитками. Вівці мають бути «пухкенькими». Закріпи кінець нитки зі зворотного боку.
3. Приклей «ріжки-ґудзики».
4. Намалюй чорним фломастером очі, ротик, виділи копитця. Приклей овець на малюнок-тло чи цупкий картон (див. *Додатки* на с. 91). Поміркуй, яка з овечок буде на передньому плані, яка — на задньому. Панно готове.

1

2

3

Вівці плинуть в полонину

*Вівці плинуть в полонину
Зустрічати там весну.
Я ж киптар тепленький скину,
Їх на плаї здожену.
Там іде у білій чуні
З вівчарями мій дідусь.
Тільки я спинюсь на ґруні,
Бо баранчика боюсь.
Он він чорний, пелехатий
Зупинився на плаю.
Краще я тут біля хати
На воротях постою.*

В. Ладигець

4

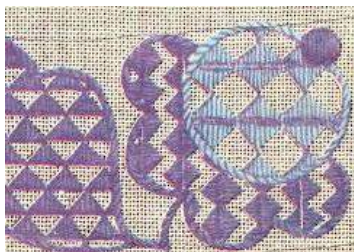
ВИШИВАННЯ

— **Вишивання** — один з найулюбленіших і найпоширеніших видів народної творчості. Упродовж сторіч удосконалювалися знаряддя праці (від кам'яного шила та кісток тварин — до сталльної голки), змінювалися техніки шиття та вишивання.

На території України в древніх похованнях знайдені залишки тканин, вишитих золотими, шовковими та вовняними нитками. Наші пращури вірили, що вишиванка оберігає людину від хвороби та біди, недоброго ока чи злих духів, дарує щастя.

Сьогодні в Україні відомо близько ста технік вишивання. Найпоширеніші — «хрестик», «гладь», «низинка», «мережка».

Правила безпечної роботи під час вишивання

1. Голки, шпильки слід тримати в гольнику.
2. Не піднось голку із робочою ниткою до обличчя.
3. Не заколуй голки, булавки в одяг.
4. Робочу нитку відріжай ножицями.
5. Вишивати найкраще при денному світлі.

6. Ввечері потрібно працювати при світлі настільної лампи, спрямовуючи його ліворуч на вишивку.
7. Через кожні 40–50 хв потрібно робити перерву на 5–10 хв, щоб не втомлювались очі.

Потренуйся, для початку, виконувати прості декоративні шви «вперед голку» та «назад голку».

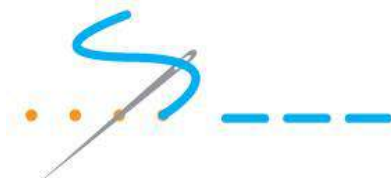
- Тканина для вишивання (із великим хрестиком)
- Нитки для вишивання
- Голка в гольнику
- Ножиці

Шов «уперед голку». Таким швом можна вишити квіти, листя, зашити тло малюнка.

Цей шов застосовують у різновидах «гладі». Якщо змінити довжину стібків і відстань між ними, додавати нитки різних кольорів, поєднувати нитки різної товщини, можна створити нескладну за виконанням, але гарну вишивку для оздоблення одягу чи серветок.

Стібки у шві «вперед голку» можна виконувати як у горизонтальному, так і у вертикальному напрямку.

Вимоги до виконання швів «уперед голку» та «назад голку»

1. Шов виконують справа наліво, а тканину тримають у лівій руці.
2. Довжина стібків має бути однаковою.
3. Проміжки між стібками мають бути однаковими.

Шов «Назад голку». Шов «назад голку» вважають з'єднувальним і використовують для з'єднання деталей. Окрім того, ним оздоблюють художню вишивку, вироби з аплікацій. Назва свідчить про те, що стібок роблять назад від проколу голкою і виводять під тканиною попереду зробленого стібка.

На лицьовому боці шов «назад голку» схожий на шов «уперед голку» (— — — — —), а на виворітному — стібки заходять один за одного (• — — — — —).

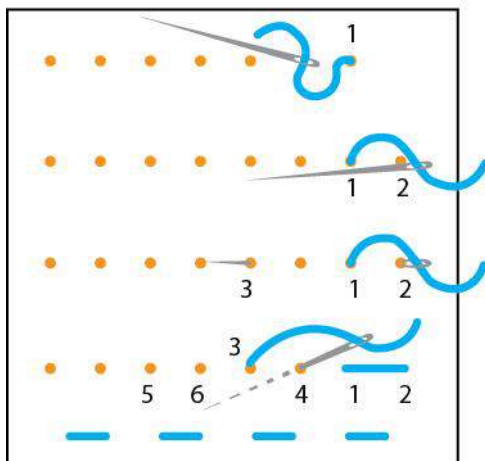
Послідовність виконання шва «назад голку»

1. Спочатку голкою з робочою ниткою виколоти зі зворотного боку тканини на лицевий бік у точці 1.
2. Вправо від точки 1 вивести голку на виворітний бік тканини в точці 2.
3. Виколоти голку з робочою ниткою в точці 3, що знаходиться ліворуч від точки 1 на відстані, удвічі більшій за довжину першого лицьового стібка.
4. Другий лицевий стібок виконати, вколюючи голку з робочою ниткою в точку 4 і виколуючи в точці 6.
5. Продовжити робити стібки так само. Щоб закінчити роботу, вивести голку на виворітний бік крізь прокол на початку попереднього стібка.
6. Підтягнути і закріпити нитку.

Цифрова послідовність виглядатиме так:

1 – 2 – 3, 3 – 4 – 5, 5 – 6 – 7 і т. д.

Спробуй виготовити декоративну серветку. Вона може бути чудовим подарунком до свята Матері.

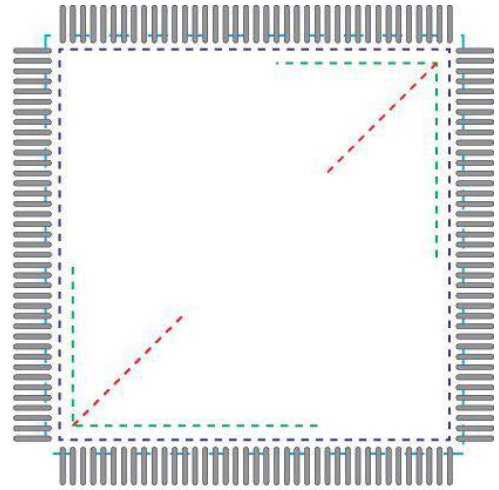
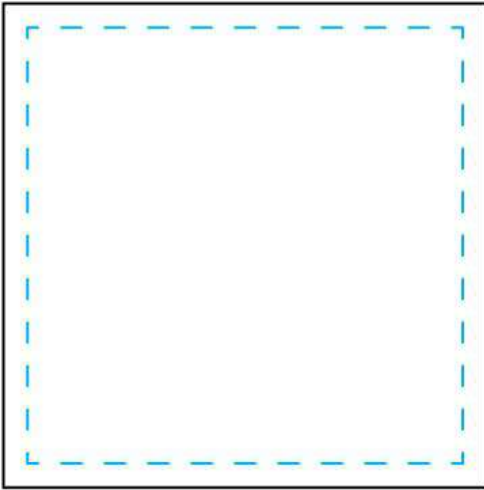
ДЕКОРАТИВНА СЕРВЕТКА «ЛЮБІЙ МАТУСІ»

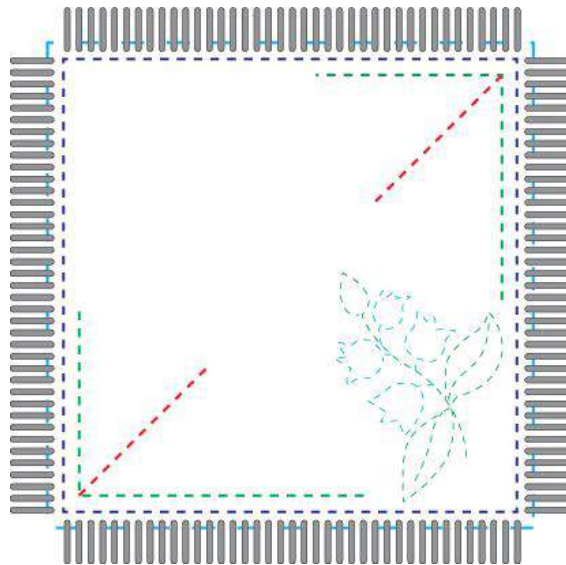
- Тканина для вишивання (із великим хрестиком) розміром 15×15 см
- Нитки для вишивання
- Голка в гольнику
- Ножиці
- Простий олівець

1. Заготов клептик тканини розміром 15×15 см. Простий швом «уперед голку» на сантиметровій відстані від краю серветки (щоб нитки далі не витягувалися).

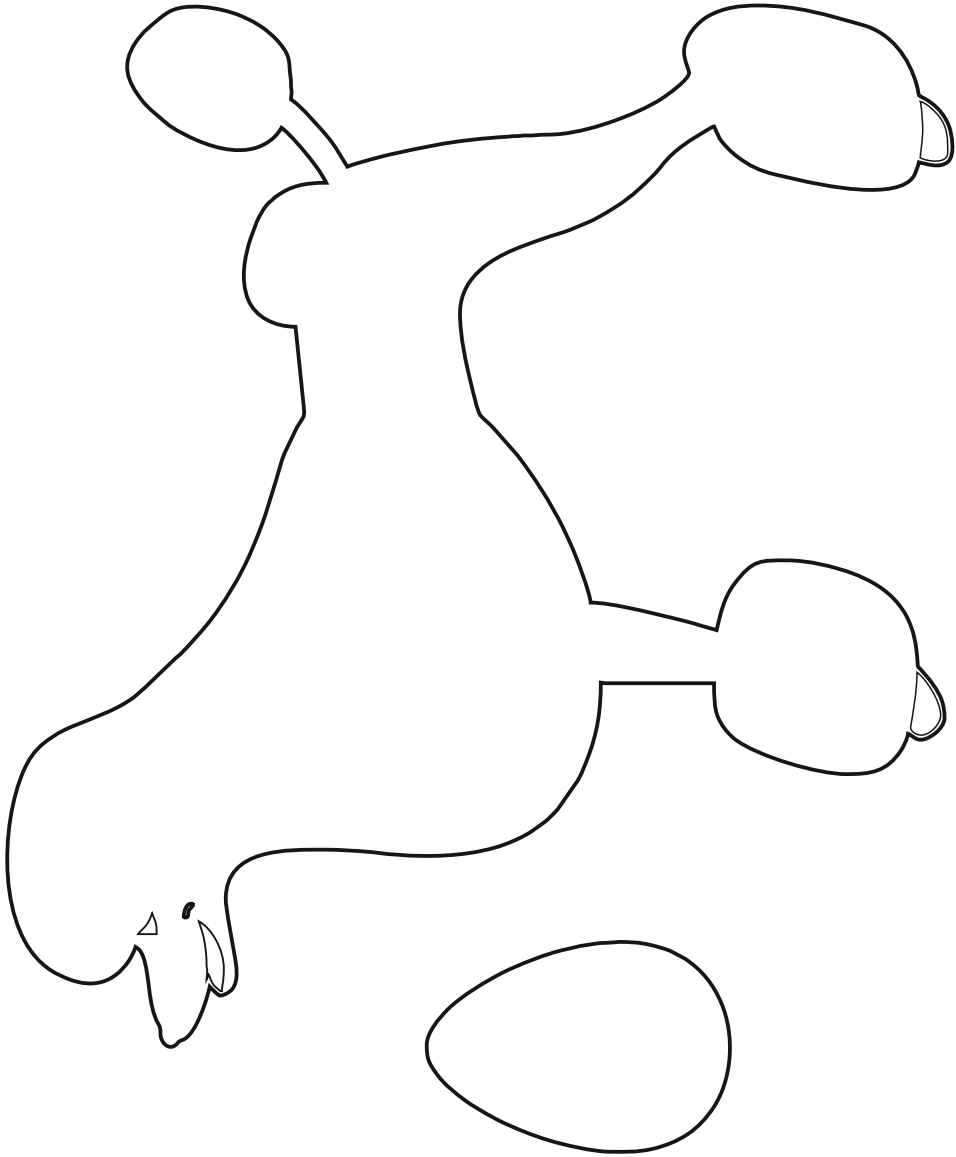

2. На відстані приблизно 1 см від країв серветки зніми поступово декілька ниток, щоб утворилися торочки.
3. На серветку нанеси простим олівцем візерунок (квітку), листочок, пташку тощо. Проший швом «уперед голку» чи «назад голку» візерунок. Серветка готова.

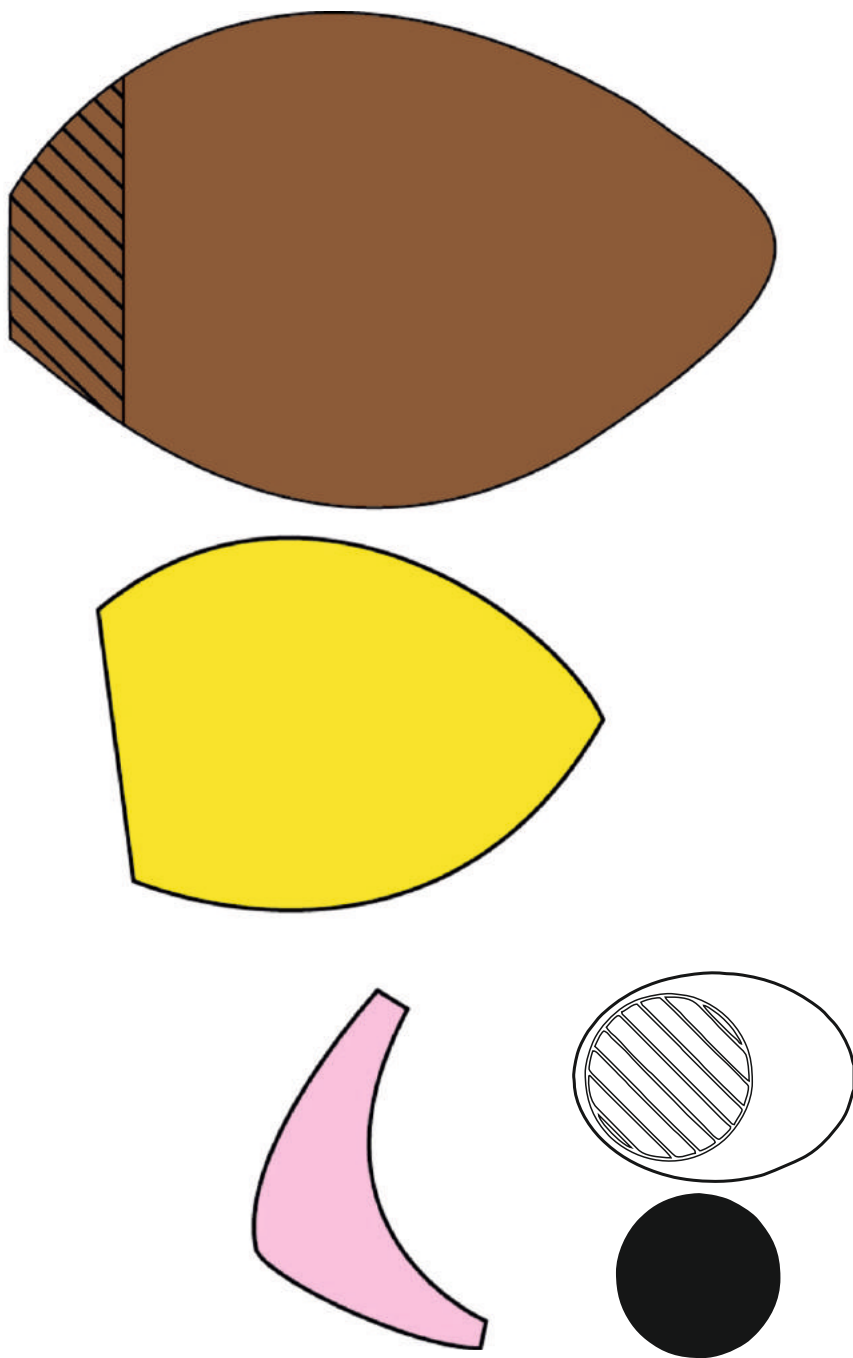

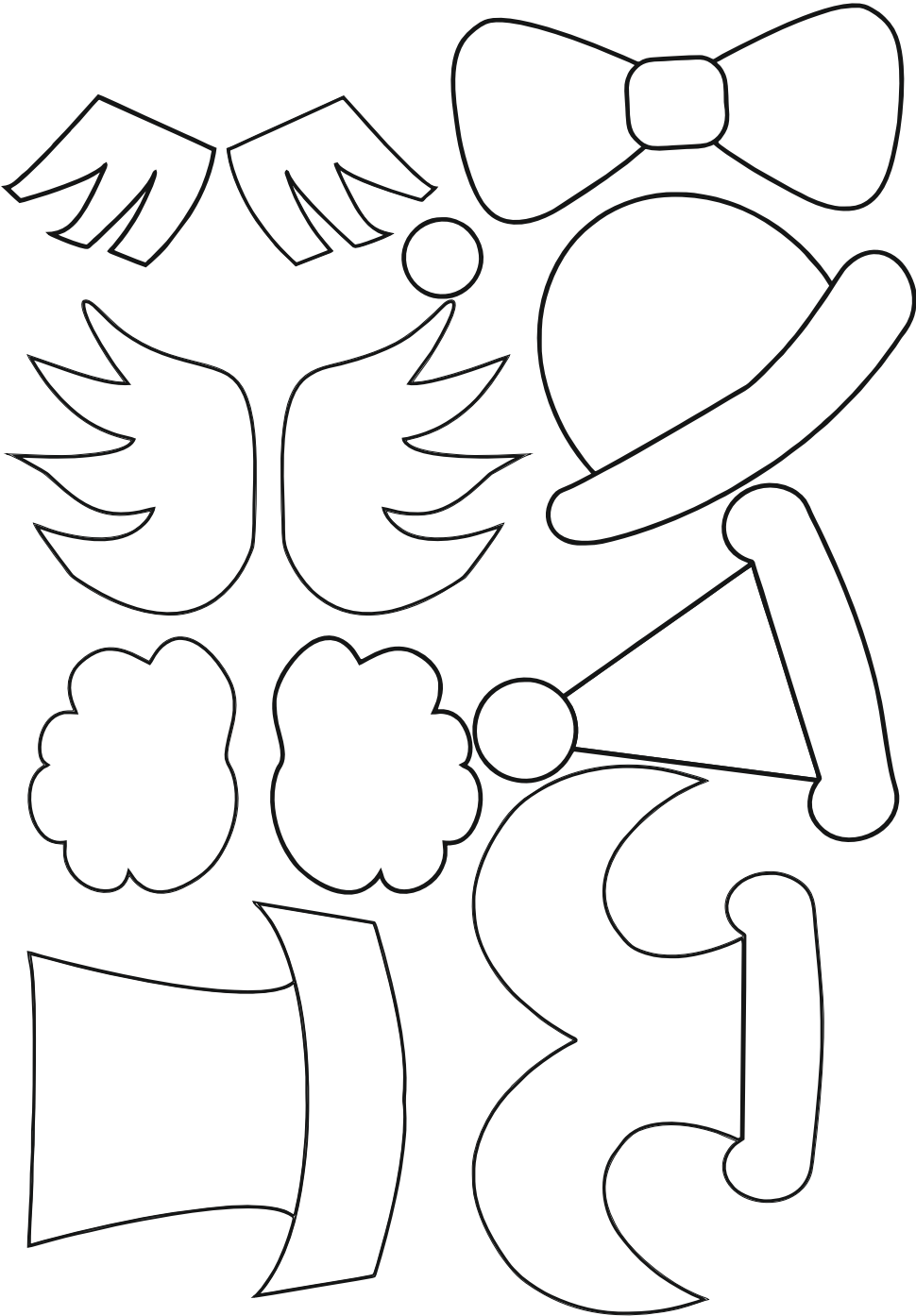
ДОДАТКИ

До уроку за темою «Білий пудель Лель»

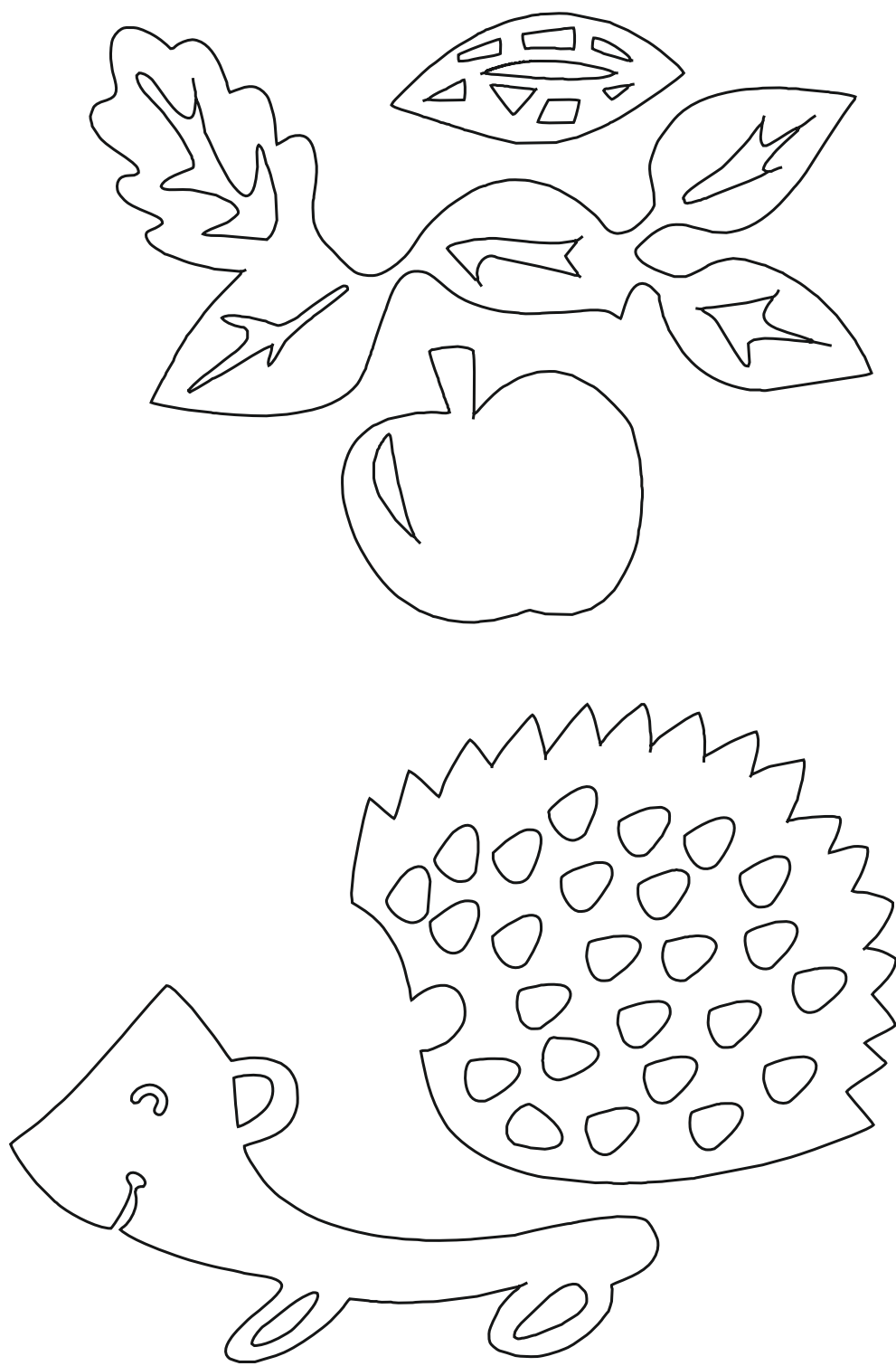
До уроку за темою «Гривастий коник»

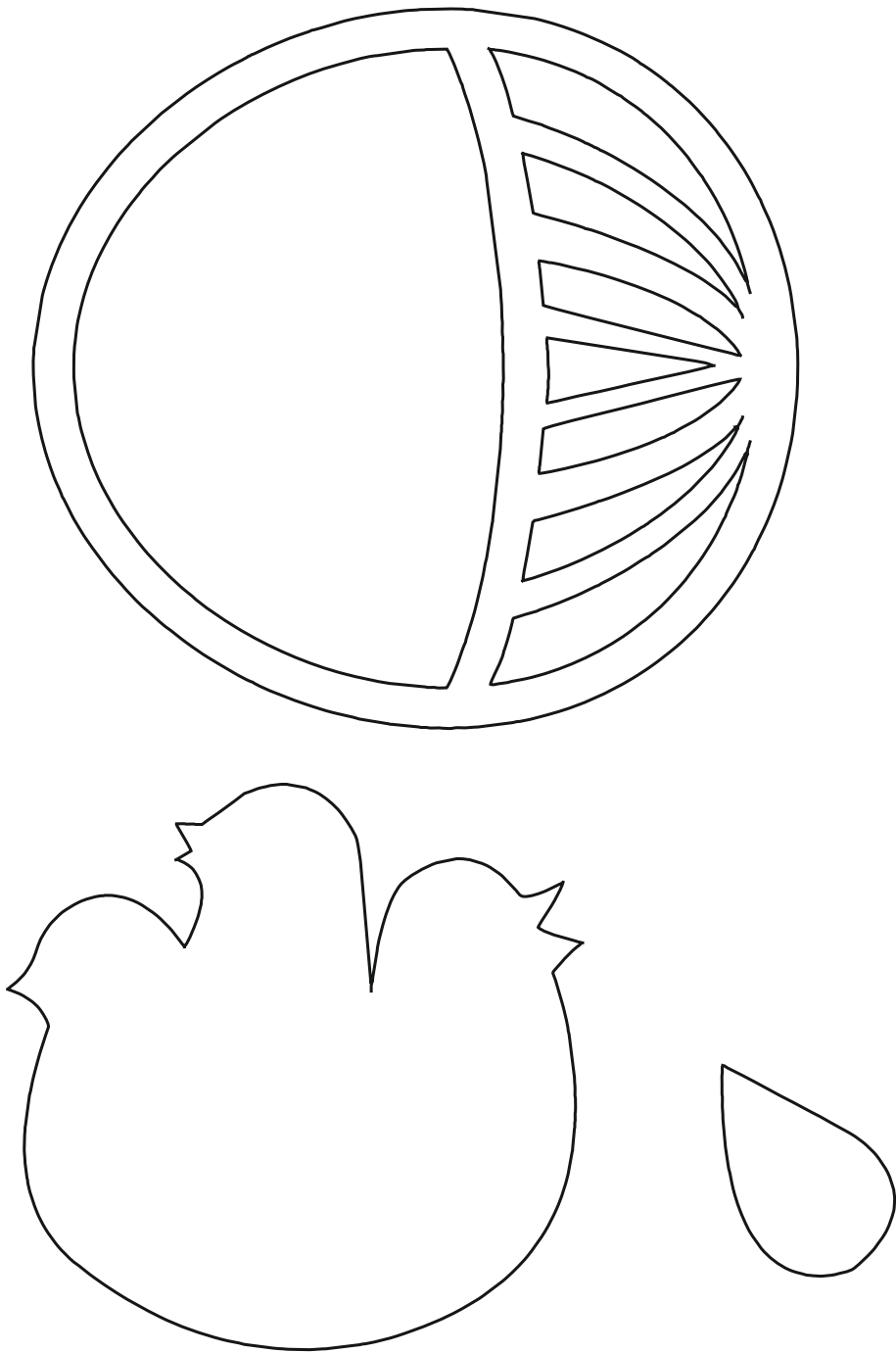

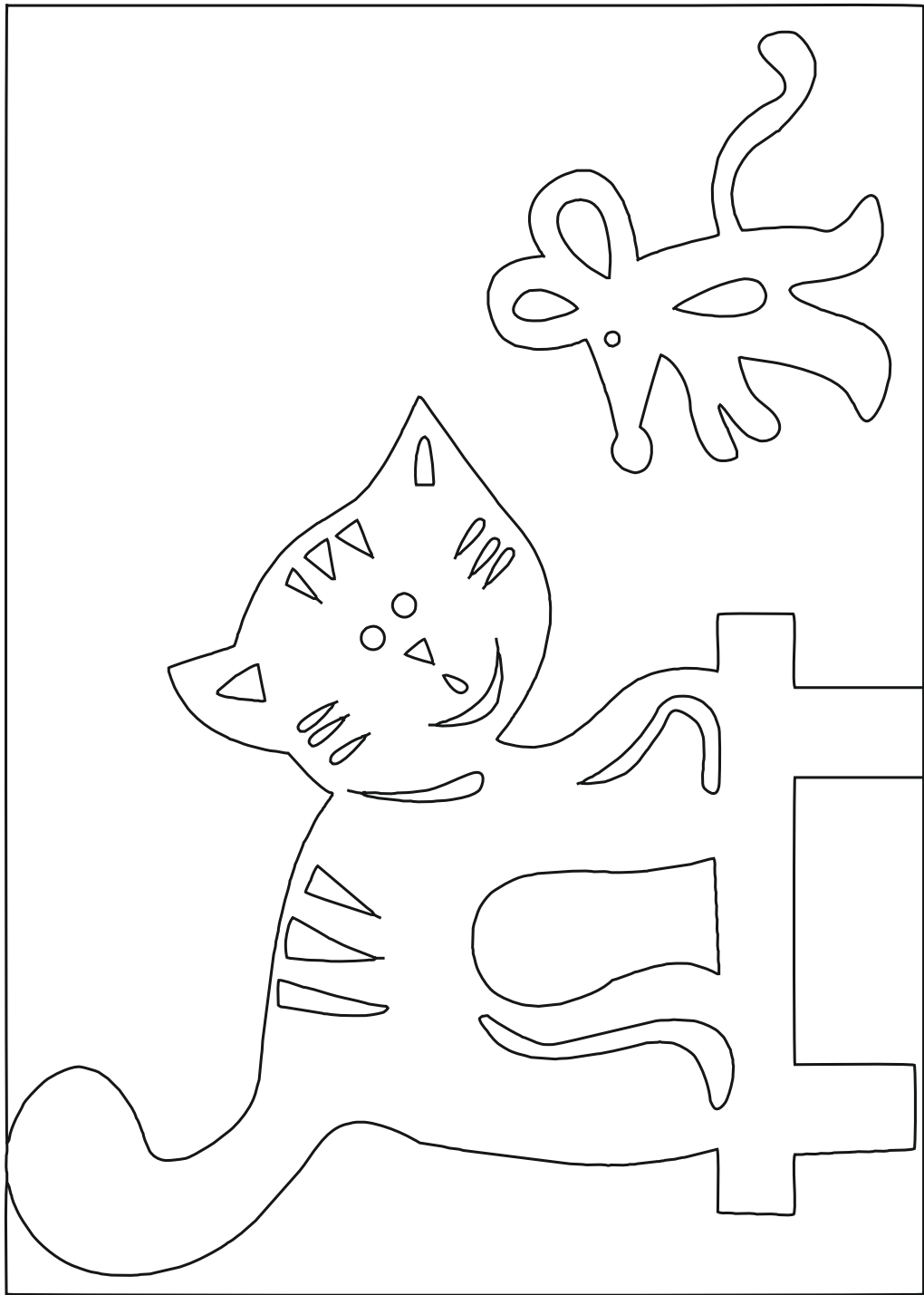

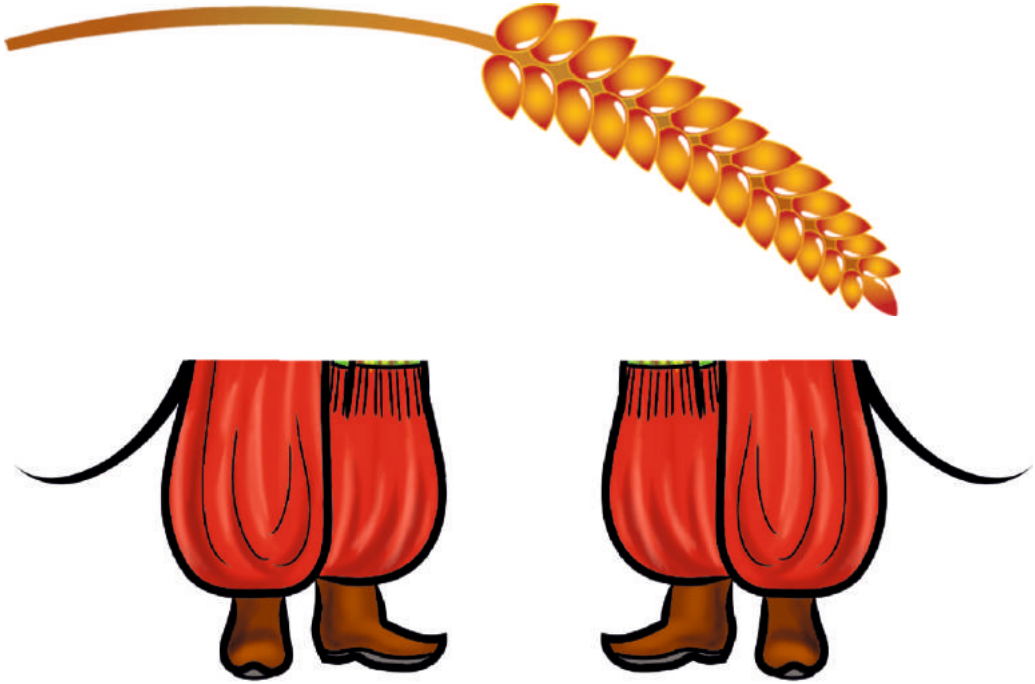

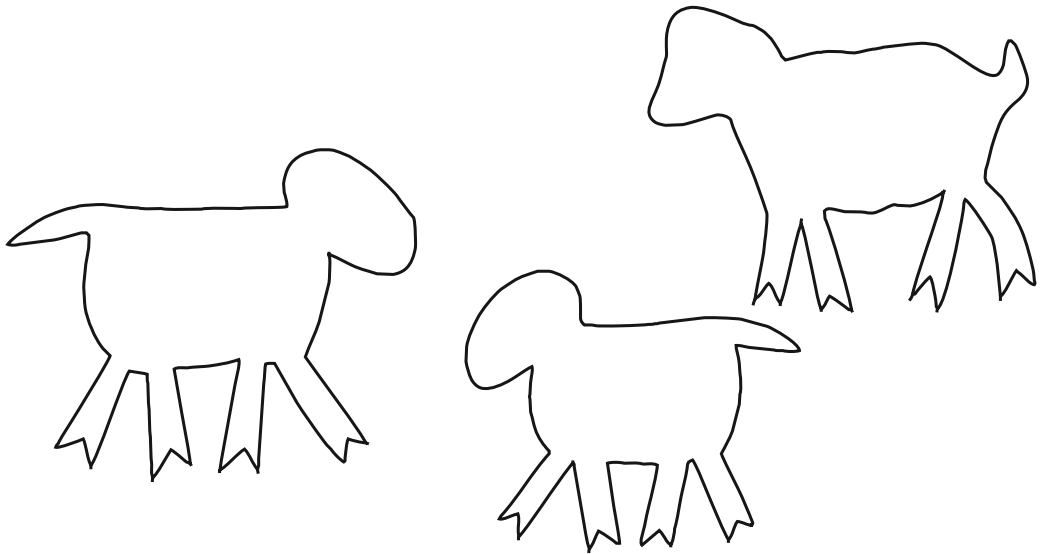

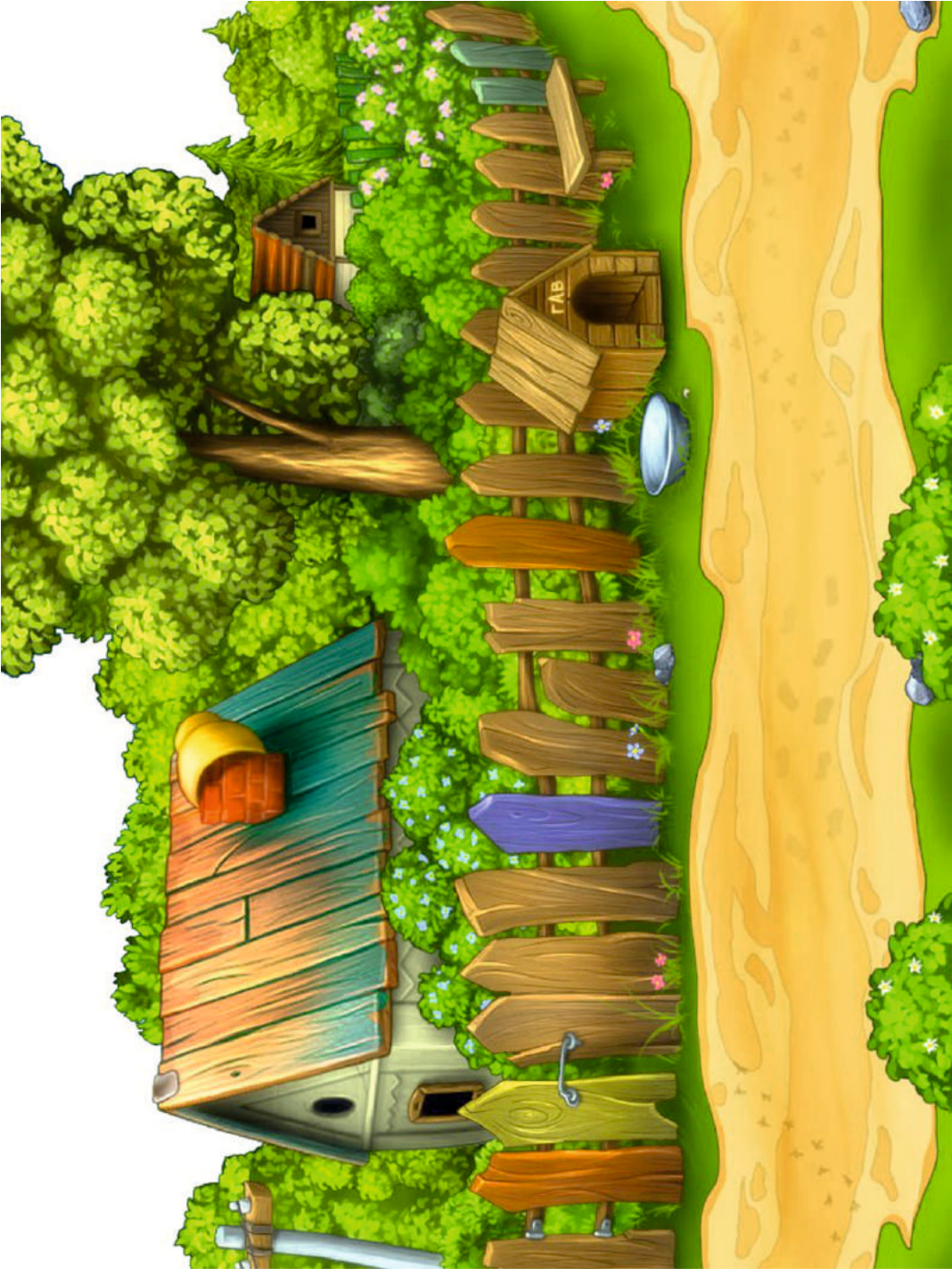
До уроку за темою «Веселі мишенята»

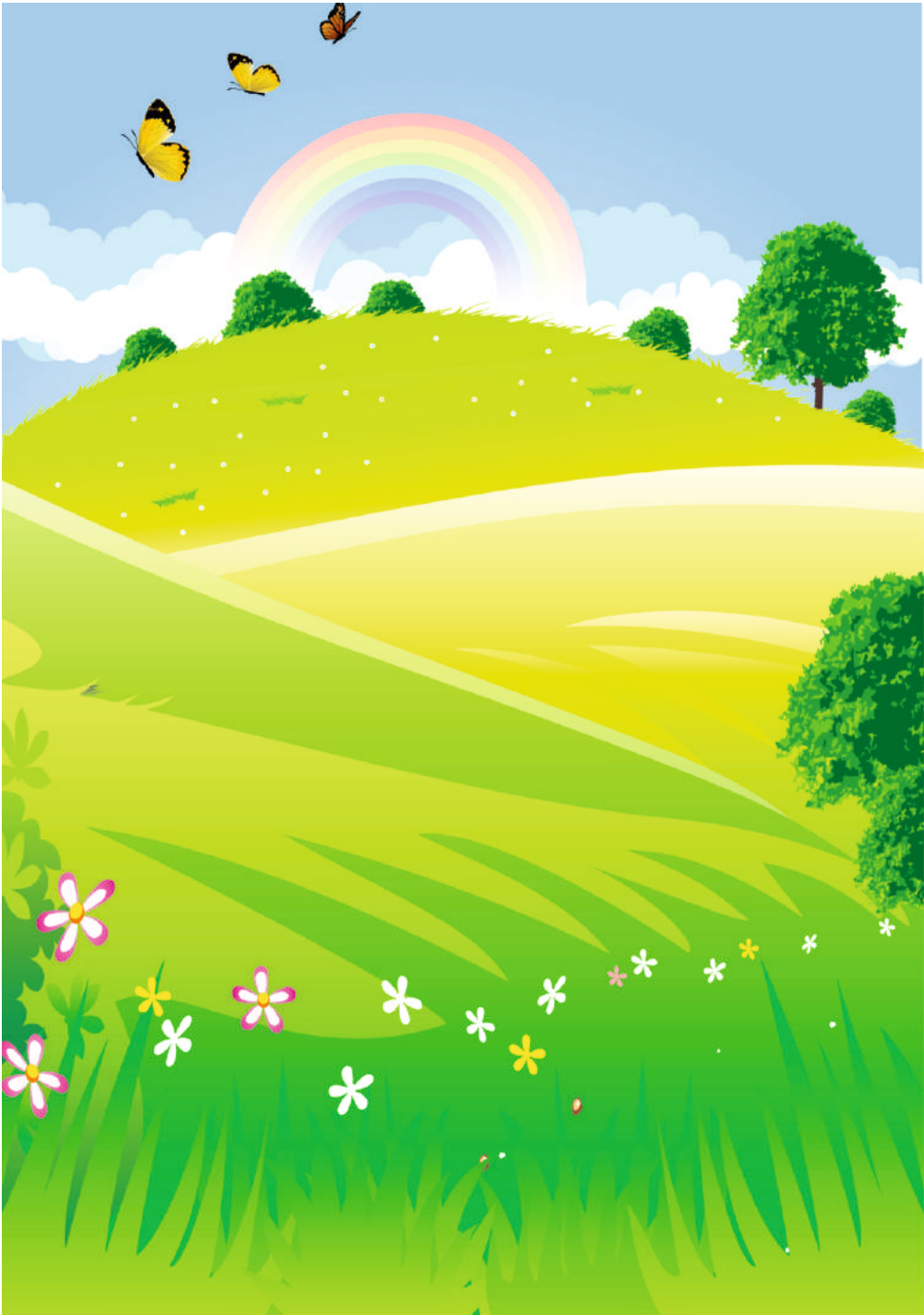
До уроку за темою «На полонині»

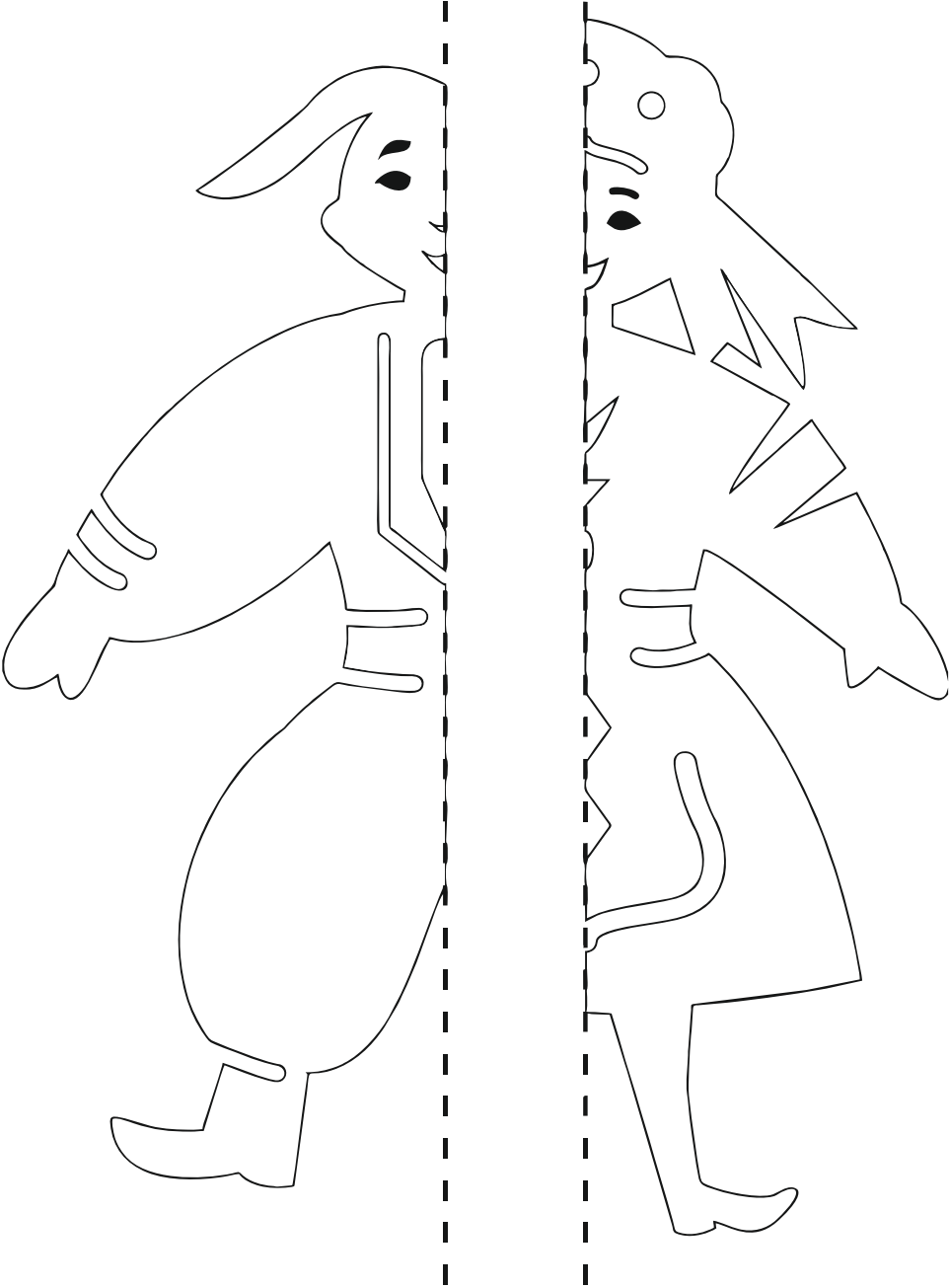

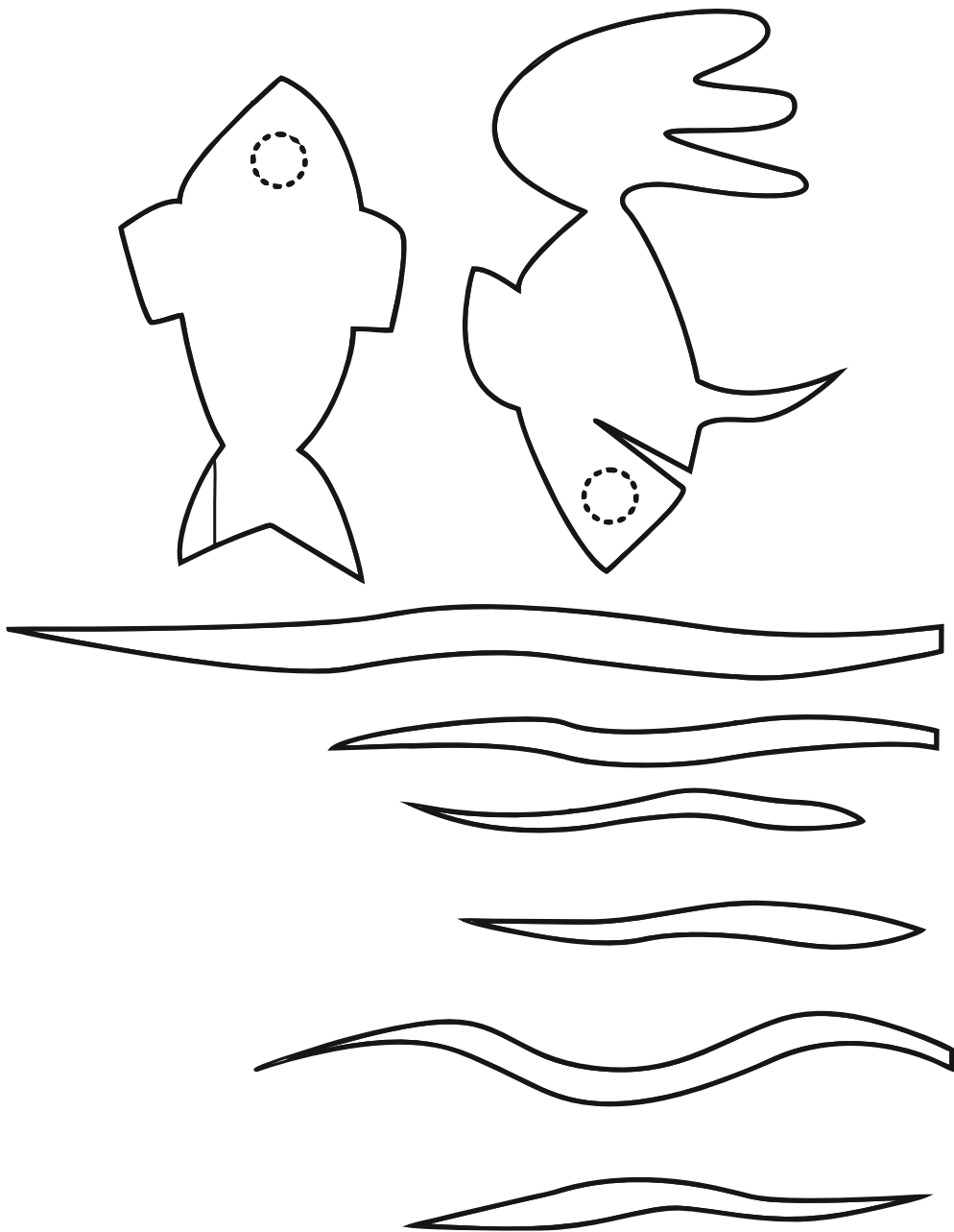

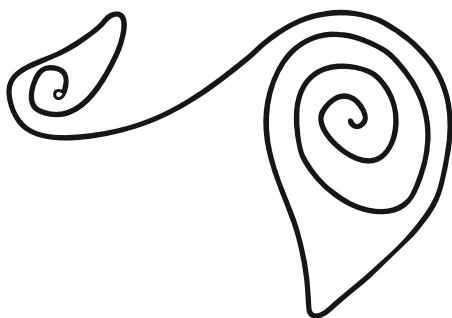
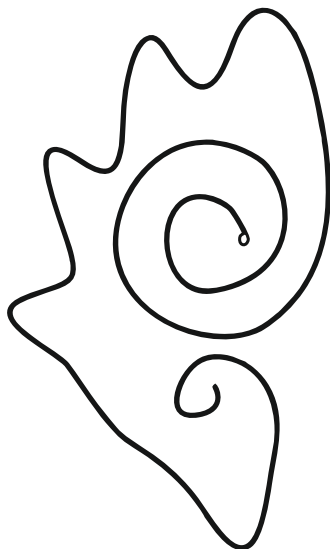
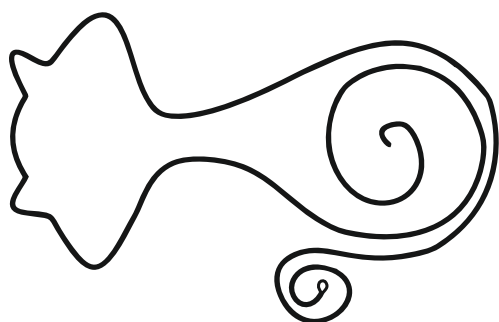
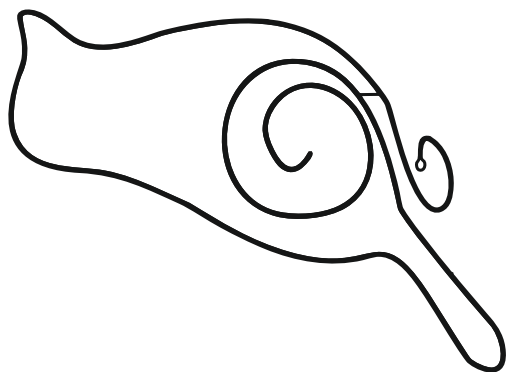

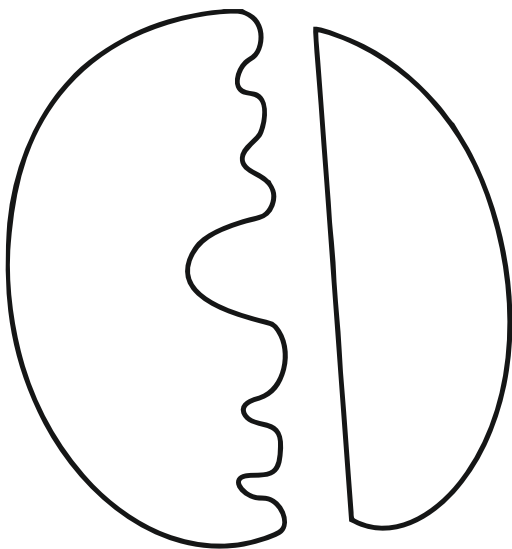

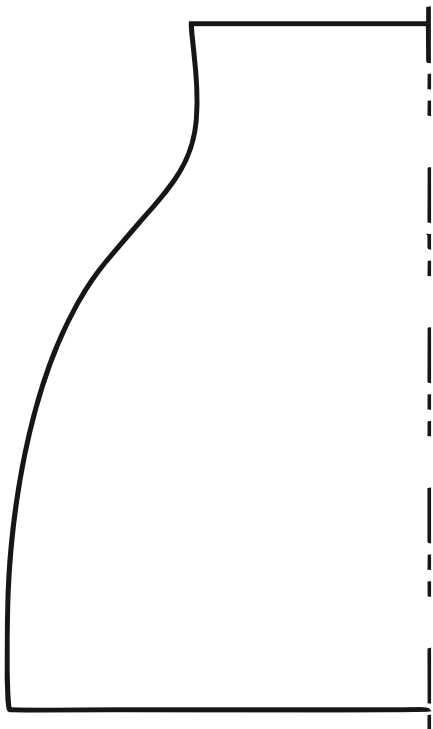
До уроку за темою «Совенятко Соня»

До уроку за темою
«Різдвяний віночок»
(елемент «Свічка»)

До уроку за темою
«Квітова феєрія»

СЛОВНИЧОК-ПОМІЧНИЧОК

Апліка́ція (з латин. — *прикладання*) — зображення, виконане накладанням (нашиванням) на папір (тканину) шматочків паперу (матерії).

Бісер (з араб. — *стеклярус*) — намистинки з прозорого (кольорового) скла круглої (видовженої) форми. Бісер використовують у *бісероплетінні*.

Бісероплеті́ння — різновид декоративно-ужиткового мистецтва з використанням перлів (намистин) природного чи штучного походження.

Брело́к (з фр. — *дрібна прикраса*) — прикраса, привішена до ланцюжка кишенькового годинника чи браслета.

Витина́нка — одна з форм декоративно-ужиткового мистецтва. Це орнаментальна й фігурна прикраса житла, ажурно витята ножицями або ножем з білого чи кольорового паперу.

Вишива́ння — нашивання на тканину візерунка нитками, бісером тощо; це один з найулюбленіших і найпоширеніших видів народної творчості.

Деко́р (з фр. — *прикрашати*) — сукупність прикрас.

Диза́йн (з англ. — *проектувати*) — художнє конструювання та оформлення речей, які відповідали б вимогам корисності, зручності в експлуатації, краси тощо.

Дріт — металевий виріб у вигляді гнучкої нитки або тонкого прута. Дріт є універсальним матеріалом, з якого можна зробити чимало цікавих речей як корисних, так і просто гарних.

Ескі́з (з італ. — *схема*) — попередній начерк малюнка (частин його).

Кола́ж (з фр. — *склеювати*) — технічний прийом створення виробу шляхом приклеювання на будь-яку основу різних за фактурою та кольором предметів: природних матеріалів, шматків газет, афіш, шпалер тощо. А ще так називають і виріб, створений технічним прийомом *колаж*.

Конструювання — створення чогось за планом, проектом.

Моза́йка (з грец. — *святимище муз*) — зображення або візерунок, зроблений з окремих, щільно припасованих один до одного і закріплених певним чином різнокольорових шматочків скла, мармуру, камінців, паперу тощо. Словом *моза́йка* називають і сам матеріал, із якого створюється зображення, і техніку його виконання.

Ниткогра́фіка (ниткогра́фія) (*нитка + креслю*) — один з видів декоративно-ужиткового мистецтва. Техніка ниткографіки полягає в створенні художнього образу переплетенням кольорових ниток. Раніше в дощечки вбивали цвяхи і в певній послідовності натягували на них нитки. Тепер цвяшки замінили на дірочки в цупкому папері й вишивають візерунки.

Орига́мі (з япон. — *складений папір*) — мистецтво виготовлення різноманітних фігурок шляхом складання аркуша паперу. Техніка оригамі ґрунтується на використанні схем згинів і складок.

Орна́мент (з латин. — *прикраса*) — візерунок, в основі якого лежать геометричні, рослинні або тваринні мотиви, що повторюються.

Ошиба́на (з япон. — *пресована флористика*) — різновид флористики; виготовлення картин з природних матеріалів — листя, квітів, пуху тощо.

Панно́ (з латин. — *шматок тканини*) — живописний виріб, виконаний на основі з тканини, гіпсу, дерева, картону тощо, з нанесенням (закріпленням) на неї декоративних елементів: аплікацій, опуклих елементів з пластиліну, глини, гіпсу, ниток, штучних квітів тощо. *Панно* кріпиться зазвичай до стіни.

Пап'є-маше́ (з фр. — *жований папір*) — це паперова маса з клейкими речовинами, з якої роблять іграшки, маски, театральні декорації, сувеніри, прикраси тощо.

Пластилі́н — один із видів пластичних матеріалів; це — універсальний матеріал, який виготовляють з глини, парафіну, домішуючи інші речовини, які перешкоджають його висиханню.

Пластмáса — це матеріал, основою якого є полімер, що перебуває під час формування виробу у рідкому чи еластичному стані. Пластмасу виготовляють за підвищеною температурою.

Плеті́ння — ремесло з виготовлення господарсько-побутових та художніх виробів з різноманітної еластичної сировини.

Синтепóн — пухке волокно, що виробляється цілком зі штучних волокон за допомогою зв'язування під час нагрівання, без використання клею; *синтепон* використовують для виготовлення м'яких меблів, одягу тощо.

Синтепóх (штучний пух) — сучасне кулькоподібне волокно з нетканого матеріалу. Дуже широко використовується як заповнювач для ковдр, подушок, спальників тощо.

Сюже́т — події, про які йдеться в літературному творі; через них письменник розкриває характери персонажів і весь зміст твору.

Факту́ра (з латин. — *обробка, будова*) — характер поверхні мистецького твору, один із засобів художньої виразності.

Флорі́стика — різновид декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну, що проявляється у створенні флористичних робіт (букетів, композицій, панно, колажів) з різноманітних природних матеріалів (квітів, листків, трав, ягід, плодів, горіхів тощо), які можуть бути живими, сухими або консервованими.

Шабло́н (з нім. — *вигляд*) — взірець, за яким виготовляють однорідні (однакові) вироби.

ЗМІСТ

Повторення. Правила роботи на уроках праці	6
Робота із сучасними штучними матеріалами	8
Комбінована аплікація «Білий пудель Лель»	9
Виріб з пластикової пляшки «Гривастий коник»	10
Колаж	12
Колаж «Веселий клоун»	12
Колаж із сухоцвітів «Квіткова феєрія»	14
Сюжетна витинанка	16
«Гра у квача»	17
«Осінні клопоти»	19
Робота з пластиліном	
«Екскурсія до зоопарку»	20
«Лев»	21
«Слон»	22
«Зебра»	23
Плетіння	
Виготовлення закладки для книжки	24
Браслет-оберіг	26
Лялька-мотанка	28
Пап'є-маше	
Виріб-скарбничка «Свинка»	30
Виріб «Молодильне яблуко»	32
Бісероплетіння	34
Виріб-оберіг «Український віночок»	35
Новорічна прикраса «Чарівне ангелятко»	37
Новорічний сувенір «Ялинка-дивинка, зелена намистинка»	39
Художнє оздоблення та дизайн	41
«Снігопад у долонях»	42
Різдвяний віночок	44

Об'ємна аплікація з тканини та ґудзиків	48
Пришиття ґудзиків	49
«Маленький акваріум»	50
Іграшка зі шкарпеток. «Совенятко Соня»	52
Іграшка зі шкарпеток «Песик Бім»	54
Об'ємні фігури з дроту	56
Незвичайні закладки	57
«Ніжна балеринка»	58
Самообслуговування. Одяг і взуття	60
Комбінована робота «Ми — українці»	62
Оригамі	
«Веселі мишенята»	64
«Журавлик»	66
Виготовлення штучних квітів	
«Барвисті крокуси»	67
«Білосніжні королеви»	69
Конструювання рухомих моделей	
«Левенятко»	70
Декоративне панно	71
Великодній кошик	72
«На полонині»	74
Вишивання	76
Декоративна серветка «Дорогій матусі»	80
Додатки	81
Словничок-помічник	99

Навчальне видання

РОГОВСЬКА Лілія Ігорівна

ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ

Підручник для учнів 4 класу
загальноосвітніх навчальних закладів

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України*

Видано за рахунок державних коштів.
Продаж заборонено.

Головний редактор *Іван Білах*
Редагування та верстання *Марії Жук*
Літературний редактор *Ігор Миколів*
Художнє редагування *Віктора Стецюка*

Підписано до друку 18.11.2015. Формат 70х100/16. Папір офсетний. Гарнітура Pragmatica.
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 8,424. Обл.-вид. арк. 9,5. Тираж 1670 прим.

ТзОВ «Видавництво Астон» м. Тернопіль, вул. Гайова, 8. Свідоцтво ТР № 28 від 09.06.2005.
Тел. (0352) 52-71-36. E-mail: zbut@utel.net.ua, teraston@rambler.ru. <http://aston.te.ua>

Віддруковано на ПрАТ «Львівська книжкова фабрика "Атлас"», 79005, м. Львів, вул. Зелена, 20.
Свідоцтво про реєстрацію серія ДК № 1110 від 08.11.2002 р. Зам. № 87-15.